

אדריכל ומעצב אמריקאי. מראשי המגמה מחקר וניסוי באדריכלות ועיצוב בארה"ב בשנות ה-1950. בנם של האמנית הפינית לואיז גיזליוס והאדריכל אליאל סארינן. הגיע לארה"ב עם הוריו בהיותו בן 13. בגיל 19 נסע לפאריז ללמוד פיסול באקדמיה 'גראנד שומייר' וכעבור שנה חזר ללמוד אדריכלות באוני' ייל. עם סיום לימודיו (1934) קיבל מילגה לנסיעה באירופה לשנתיים, אבל נשאר ועבד שנה נוספת במשרד אדריכלים בהלסינקי, פינלנד. עם שובו לארה"ב עבד שנתיים במכון לתכנון ערים וחקר בעיות היור וכן זמן קצר עם המעצב האמריקאי נורמן בל-גדס. ב-1938 הצטרף כשותף למשרדו של אביו וסייע כמנחה במכללת קראנברוק. התאזרח בארה"ב ב-1940. כשנפטר אביו ב-1950, המשיך לעמוד בראש אותו משרד עד מותו הפתאומי בגיל 51. עבודות עיקריות:

1939. פרס ראשון - עם אליאל סארינן - בתחרות לתכנון השדרה המרכזית בבירה וושינגטון (לא בוצע).

1940. שני פרסים ראשונים עם צ'ארלס וריי אימס - עבור עיצוב כסאות בתחרות שאורגנה על ידי המוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק.

1948. פרס ראשון בתחרות לעיצוב יד לנשיא ג'רוסון בסט. לואיס: הפרו' בצורת קשת ענקית (190 מ') נבנה והושלם לאחר מותו ב-1964 ונקרא 'קשת השער' (Gateway Arch).

1948-56. המרכז הטכני של חברת 'ג'נרל-מוטורס', כולל עיצוב הפנים והריהוט. פרויקט זה מסמן את תחילתה של הבניה המסחרית רבת ההיקף שלאחר מלחמת 2.

1953-55. בית תפילה ואולם הרצאות ב-M.I.T.; יד לחללי המלחמה, מילווקי; מכללת קונקורדיה, אינדיאנה.

1955-60. בנייני שגרירות ארה"ב בלונדון ואסלו.

1956-62. מסוף נוסעים של חברת ט.ו.א. בנמל תעופה קנדי, ניו-יורק; הבנין המרכזי בשדה התעופה דאלאס, וושינגטון; אולם למשחקי הוקי ובנייני מגורים וחדרי לימוד באוני' ייל; בית ספר למשפטים, שיקאגו; משרדי אי.בי.אם, יורקטאון, ניו יורק; משרדי חברת 'דיר', אילינוי; כנסיה, קולומבוס אינדיאנה; תיאטרון עיש בומונט, מרכז לינקולן, ניו יורק; משרדי חברת סי.בי.אס, ניו-יורק. במקביל עיצב סדרות רהיטים עבור חברת נול, ביניהם: כורסת WOMB כולל הדום (1948); כסא TULIP (1957), שאליו נוסף שולחן PEDESTAL (1958).

ארו סארינן הצטיין בגיוון צורני, המישם את הפילוסופיה האומרת, שהצורה היא תולדה של הפונקציה אבל מתחשבת גם במטרה, במקום, בחומר וכו'; גיוון צורני בו עשה צעד חשוב ליצירתה של סינטזה בין הפיסול, הריהוט והאדריכלות. סינטזה זו התאפשרה גם הודות לידידותו עם אמנים רבים, מהם בוגרי מכללת קראנברוק אותה יסד אביו, כגון פלורנס נול, הארי ברטויה, צ'ארלס וריי אימס. חשיבותו גם בזכות פיתוח תהליך העיצוב בעבודת צוות, תוך בחינתם של עשרות וריאציות (בניגוד לגישה הגורסת שהעיצוב הוא פרי הבזק או הארה פנימית פתאומית). אין ספק כי לשיטה זו היתה השפעה מכרעת על האדריכלים ג'ון דינקולו, קוין רוש, סזאר פלי ואחרים, שעבדו במשרדו.

מתלמידי מכללת קראנברוק שפנו לעיצוב (ע"ע):

Eames, Charles	1907-78	אימס, צ'ארלס
Bertoia, Harry	1915-78	ברטויה, הרי
Knoll, Florence	-1917	נול, פלורנס
Larsen, Jack Lenor	-1927	לארסן, ג'אק לנור

Berger, Genia

ברגר, ג'ניה
1910-2000 ציירת. ר' ישראל 1929.

Lavie, Yehuda

לביא יהודה
1910- אדריכל. ר' ישראל 1939.

Candela, Felix

קאנדלה, פליקס
1910-1997

אדריכל-מהנדס מקסיקני-ספרדי. התמחה בתחום תכנון קליפות בטון מזוין (פרוקונקריט). נודע בזכות פיתוח מבנים המושתתים על צורת ההיפרבולה פאראבולואידית. נולד ולמד אדריכלות במדריד (1927-35). זכה במילגת לימודי המשך בספרד וגרמניה (1936). שרת כקצין תותחנים בצבא הספרדי (1935) וקצין הנדסה בצבא הרפובליקני במלחמת האזרחים (1936-9). עם נפילת הרפובליקה עבר למקסיקו. תחילה עבד כשכיר (1939-40) ובשותפויות שונות (1941-4). עצמאי (1944-9) וראש חברה לתכנון ובניה (1950-69). מנחה לאדריכלות באוני' מקסיקו סיטי (1953-70). בהיותו בן 59 עבר לניו-יורק כשותף במשרד אדריכלים (1969-71). משרד עצמאי ומנחה לאדריכלות באוני' אילינוי בשיקאגו (1971-9). בגיל 70 (1980) חזר ופתח משרד בספרד.

קאנדלה התפרסם לראשונה בזכות ביתן המעבדה לחקר הקרינה הקוסמית באוני' העיר מקסיקו (1950). ביתן זה עשוי מיציקת בטון, בעובי מזערי של 15-50 מ"מ, שצורתה מבוססת על פאראבולה היפרבולית. לאחר מכן המשיך וניצל צורה זו בעשרות וריאציות למטרות שונות החל ממבני תעשייה וכלה בכנסיות.

אחת הסיבות העיקריות להצלחתו של קאנדלה, המשמש במקרים רבים הן כמהנדס והן כקבלן הבנין, נובעת מהפשטות היחסית בהכנת תבניות היציקה העשויות מלוחות עץ ישרים רגילים. בנוסף לעבודתו המעשית לימד בהרווארד (1961-62) ובאוני' אילינוי (1971-7). קאנדלה נחשב לאחד המהנדסים החשובים שעשו לקידום הבניה בבטון מזוין כמו פרסינה, ברג, מייאר, נרווי, טורוחה ועוד.

עבודות עיקריות (כולן במקסיקו):

1950 ביתן מעבדות לחקר הקרינה הקוסמית, אוני' העיר מקסיקו (בשיתוף עם ג'ורגה גונזאלס ריינה).

1954 כנסיית לה וירג'ן מילאגרוסה.

1955 מחסני חברת ריו.

1960 כנסיית סנט וינסנט דה פאול.

1968 ארמון הספורט לאולימפיאדת 68.

Casson, Hugh

קאסון, יו
1910-1999

אדריכל בריטי. נולד בלונדון. למד בקמברידג', בבית הספר הבריטי באתונה ובמגמה לאדריכלות של אוני' לונדון (סיים 1935). פתח משרד עצמאי ב-1933. שרת במלחמת 2 כקצין ביחידת ההסוואה של חיל האויר הבריטי (1939-45). לאחר המלחמה שימש כיועץ לתכנון העיר לונדון (1944-6). תאם את תכנון 'פסטיבל בריטניה' (1948-51); כמו כן היה עורך כתב העת הבריטי לאדריכלות (A.R.) בשנים 1948-65. מבנייניו ידוע בעיקר 'בית הפילים' בגן החיות של לונדון. נפטר בהיותו כבן 89.

Saarinan, Eero

סארינן, ארו
1910-1961

Bacon, Francis

בייקון, פראנסיס
1910-1992

צייר בריטי. מגדולי האקספרסיוניסטים. יש הרואים בו את החשוב באמנים מאז טרנר. דמויותיו מבטאות את חרדת ובדידות הפרט. נולד בדאבלין. בנו של מגדל סוסים. התחנך ע"י מורים פרטיים. התחיל לצייר בגיל 17 בכוחות עצמו ולאחר מכן בסיוע ידידו הצייר האוסטרלי רוי דה מייסטר (De Maistre). עבד לעתים מצילומים ויצר וריאציה נודעת לתמונת 'האפיפיור אינצינט X' של ולסקז. בתמונה זו, כמו ברבות אחרות, התייחס לדמות הזועקת שמקורה בסרט "פוטמקין" של הבמאי איזשטיין (ע"ע אוואנגארד רוסי). כמו כן הירבה לתאר דמויות מתפתלות עד כדי טישטוש. בו זמנית עסק לקיומו בעיצובי פנים. לאחר שהציג מספר פעמים בגלריות שונות בלונדון, בגיל 25 (1934) נואש בייקון מאדישות הציבור לתמונותיו וחדל לצייר עד 1944. הציג שוב את תמונותיו (7-1945) מאז זכה לפרסום רב באנגליה ובעולם. תפיסתו הפיגוראטיבית אקספרסיוניסטית של בייקון עולה בקנה אחד עם הגישה האירופאית, כמו זו של קבוצת קובריא; תפיסה אותה ניתן להעמיד מול האקספרסיוניזם המופשט של אסכולת ניו-יורק.

Kline, Franz

קליין, פראנץ
1910-1962

צייר אמריקאי. אחד האמנים החשובים של סגנון אמנות-תנועה, שהיא חלק מהאקספרסיוניזם המופשט של אסכולת ניו-יורק. יליד פנסילבניה. למד באוני' בוסטון (5-1931) ובבית ספר לאמנות בלונדון (8-1937). עד סוף שנות ה-1940 צייר בסגנון המשלב קוביזם וראליזם חברתי. רק בשנת 1949 החל ליצור תמונות גדולות מימדים ומופשטות לחלוטין בהן הביע תנועה, ע"י משיכות מברשת רחבות של צבע שחור על רקע לבן, דוגמת יצירתו 'ניז'ינסקי, פטרושקה'. לקראת סוף שנות ה-1950 הוסיף גם מידה של צבעוניות ובשנים האחרונות לחייו פנה לכיוון חדש של משטחי צבע הקרוי COLOR FIELD. נפטר בהיותו בן 52.

Drew, Jane

דרו, ג'ין

1911-1996 ע"ע פריי, מאקסוול עמ' 612.

Krasner, Lee

קארסנר, לי

1911-1984 ציירת. ר' פולוק עמ' 739.

Neumann, Zila

נוימן, צילה

1911-1984 ציירת. ר' עמ' 720.

Meirovitch, Zvi

מאירוביץ, צבי

1911-1974 צייר. ר' עמ' 655.

Idelson, Benjamin

אידלסון, בנימין

1911-1972 אדריכל. ר' עמ' 574.

Gad, Yehezkiel

גד, יחזקאל

1911-1958 אדריכל.

Glikson, Arthur

גליקסון, ארתור

1911-1966 אדריכל. ר' עמ' 654.

Miloslavsky, Israel

מילוסלבסקי, ישראל דן

1911-1988 אדריכל. ר' עמ' 654.

Goldner, Leo

גולדנר, ליאו

1911- אדריכל. ר' אקסלרוד עמ' 724.

Revell, Viljo

רוול, ויליו
1910-1964

אדריכל פיני. נודע כמתכנן בנין עירית טורונטו. למד במכללה הטכנולוגית בהלסינקי. כבר מתכנוניו הראשונים, כגון בנין ירידים (1935, בשיתוף עם אחרים), היה מושפע מהמודרניזם. ב-1948 תכנן את המכון לשיקום נכי המלחמה, בנין העשוי מלבנים אדומות וסוטה במקצת לכיוון הרומנטיקה.

בשנים 2-1950 תכנן בנין משרדים בהלסינקי, שהוא חזרה למודרניזם (קומת עמודים, קירות זכוכית וכו') בהתגלמותו כסגנון בין לאומי, אבל בשנים הבאות נהיו עבודותיו חופשיות יותר. ב-1958 זכה בפרס ראשון (בשיתוף עם אחרים) בתחרות בין לאומית לתכנון עירית טורונטו הבנין הושלם ב-1964, אותה שנה בה נפטר בגיל 54. לבנין עירית טורונטו, שהביא לרוול פרסום בין לאומי, כמה מאפיינים טיפוסיים לרוח התקופה: החיפוש אחר צורה שהיא גם אסתטית וגם סימלית ומעבר לשיקול הפונקציונאלי הסהור.

שני מגדלי משרדים גבבהים שונים ובצורת סהרונים החובקים את אולם המועצה, שצורתו עגולה - צורה המרמזת על דיון בין שווים. חלונות המשרדים פונים אל אולם המועצה, כמחווה סמלית של המינהלה השואבת את סמכותה מנבחרי הציבור. לעומת זאת מגדלי המשרדים - המינהלה - כאילו סוככים ומגינים על נבחרי הציבור; בנוסף נוצר סביב אולם המועצה מרחב לקהל היוצר קשר סימלי בין האזרח לנבחרי.

החיפוש אחר צורות סמליות אלו גרמה לרוול להתעלם משיקולים כלכליים ופונקציונאליים. כך למשל, למגדלי המשרדים מסדרון חיצוני - הקובע את מראה הבנין אבל גורם להכפלת אורכם ושטחם. הניגודיות בין פונקציה לצורה מרמזת על סוף האמונה שהקשר בין השניים יביא בהכרח לצורה 'כנונה' מבחינה אסתטית. זהו, אם כן, סוף הפונקציונאליזם כבסיס לפתרון חזותי.

מעתה יתברר, שלעיתים קרובות, הפתרון היותר מוצלח - מבחינת משמעותו הסמלית, האנושית או האסתטית - אינו בהכרח גם הפתרון היעיל מבחינה פונקציונאלית (שימושיות/כלכליות).

העובדה שועדת השיפוט, בתחרות בין לאומית, קיבלה את הפרויקט של רוול, מצביעה על תחילתה של תפנית כללית באדריכלות בתקופה זו. ראה גם לה קורבוזייה (כנסית רונשאם בצרפת וקרית הממשלה בשאנדיגאר); אוסקר נימאייר (בית הנשיא בברזיליה); יורן אוטסון (בנין האופרה בסינדי) וכך הלאה, עד לספרו הנודע של רוברט ונטורי 'מורכבות וניגודים באדריכלות'.

Bacon, Edmund Norwood

בייקון, אדמונד
1910-1987

אדריכל ומתכנן ערים אמריקאי. נולד בפילדלפיה. למד אדריכלות באוני' קורנל (סיים 1932) ותכנון ערים במכללת קראנברוק, אצל אליאל סאריין (סיים 1936). עבד במשרדים ומכונים לתכנון ערים (1934-42). שרת בצבא האמריקאי במלחמת 2 (5-1943). ידוע בעיקר כחבר הועדה לתכנון העיר פילדלפיה (73-1946) וכמחבר הספר: DESIGN OF CITIES, שיצא במספר מהדורות מאז פורסם לראשונה בשנת 1969.

MARIMEKKO (מארי הקטנה). כבר בתחילת דרכה הזמינה דוגמאות ממעצבים שונים כאשר הדגש הוא על פשטות, פסים וצורות גיאומטריות גדולות וצבעוניות. בין המעצבים היותר מפורסמים, המיוצגים ע"י מארימקו, יש לציין את וואוקו אוסקולין (ע"י Vuokko Eskolin).

טאפיובארה, אימארי Tapiovaara, Iimari
1914-1997

מעצב פיני. נולד ב-טמפרה. למד במכללה לעיצוב בהלסינקי (סיים 1937). מכאן ואילך התמחה בעיצוב רהיטים. בין עבודותיו: כסא 'דומוס' (1947) - שהיה לסיפור הצלחה בין לאומי. כמו כן עיצב תערוכות עבור חברת 'אוליבטי' בהלסינקי (1954), פנים מטוסי חברת התעופה הפינית (1957) וסידרת רהיטי ילדים (1960). נפטר בהיותו בן 83.

ווירקאלה, טאפיו Wirkkala, Tapio
1915-1985

מעצב ופסל פיני. מחשובי מעצבי המוצר הסקנדינביים. למד פיסול במכון לאמנות ואומנות (1933-36) בהלסינקי. עבד לקיומו כמעצב גרפי עד 1939. שרת בצבא הפיני במלחמתו. ב-1946 זכה בפרס בתחרות לעיצוב כלי זכוכית שהביאה בעקבותיה הזמנה מאחד המפעלים. שנה לאחר מכן זכה בתחרות לעיצוב שטרות כסף חדשים עבור הבנק הלאומי הפיני. ב-1950 זכה בפרס על עיצוב מוצרים מעץ לבד, שהוצגו בטריןאלה במילאנו. בזכות הצלחתו נמסר לו תכנון הביתן הפיני ביריד התעשייה בציריך, שויץ (1951) וביריד העיצוב במילאנו (טריןאלה 1954). מכאן ואילך נחשב לבולט שבין המעצבים הפיניים ואף זכה לפירסום בין לאומי. ב-1955 הוזמן ע"י חברת 'ריימונד לואי' לסייע בעיצוב כלי חרסינה - תחום שהתמיד בו עד מותו בגיל 70. במקביל עסק גם בפיסול, ציור, עיצוב מוצרים שונים מעץ, זכוכית ועוד.

סארפאנה, טימו Sarpaneva, Timo
1926-2006

מעצב פיני. מחשובי מעצבי המוצר הסקנדינביים. למד גרפיקה בביה"ס לעיצוב בהלסינקי. יועץ לעיצוב לחברה איטאלה (ITTALA) מאז 1950 ביחד עם טאפיו ווירקאלה (ע"י). ב-1962 פתח משרד עצמאי. נחשב לאחד מקבוצה קטנה של מעצבים שבזכותם נמשכת המסורת הפינית. שהחלה עוד בימיו של אליאל סארינן לפני ואחרי מלחמתו.

אסקולין-נורמסימי, וואוקו Eskolin-Nurmensniemi, Vuokko
-1930

מעצבת טקסטיל פינית. החלה לעבוד עבור חברת מארימקו (MARIMEKKO). פתחה סדנא משלה ב-1964. נשואה למעצב הרהיטים הפיני אנטי נורמסינימי (Nurmesniemi Antii, -1927) התפרסמה בזכות עיצובי טקסטיל המצטיינים בצבעיהם הנועזים והמופצים תחת השם וואוקו (Vuokko).

קוקאפורו, יוריו Kukapuro, Yrjo
-1933

מעצב פיני. למד עיצוב המוצר בהלסינקי. פתח משרד עצמאי ב-1959. בין עבודותיו היותר ידועות: כסא מעוצב

זהרפוס, ברנארד-לואי Zehrfuss, Bernard-Louis
1911-1996

אדריכל צרפתי. מהנציגים הבולטים של המודרניזם. זכור בעיקר בזכות אולם התצוגה הגדול שנבנה (1958) במיתחם לה-ספאנס בפאריז. יליד אנג'ר. למד בבו-זאר בפאריז (1928-39). התנדב לצבא צרפת החופשית (1942) באנגליה. שימש כאדריכל ראשי ומתכנן ערים של ממשלת צרפת בתוניסיה (1943-48). פתח משרד עצמאי בפאריז (1948) והיה יועץ לענייני בניה לממשלה הצרפתית באלג'יר (1950-54) ובאזור פאריז (1955-62). עבד בשיתוף עם מרסל ברוייר ונרזי על עיצוב בנין האוניסקו בפאריז (1958). נפטר בהיותו בן 85.

ניבולה, קונסטנטין Nivola, Constantine
1911-1988

פסל, צייר ומעצב אמריקאי. יליד סרדיניה. למד אצל מרינו מריני במונה. ב-1936 נשלח לארה"ב בתפקיד מעצב ראשי של חברת 'אוליבטי'. לאחר מכן שימש כאחראי לעיצוב כתב העת 'אינטריו' (1941-5, INTERIOR) וראש הסדנאות לעיצוב באוני' הרווארד (1953-57) וקולומביה (1961-3). ידוע בעיקר בזכות תבליטים גדולי מימדים, שהוזמנו אצלו עבור פרויקטים אדריכליים ותערוכות מאז תחילת שנות ה-1930. ביניהם: ציור קיר לטריאנאלה, במילאנו (1933); הביתן האיטלקי ביריד הבינ"ל בפאריז (1937); אולם התצוגה של חברת 'אוליבטי', בניו-יורק (1953-4); 35 תבליטים ופסלים בבנין המעונות, שתוכנן ע"י ארו סארינן, באוני' ייל (1962); פסל לארועי האולימפיאדה במקסיקו (1968). עבודותיו מצטיינות בהדגשת הצבע (קרמיקה) והטקסטורה (חול, בטון).

לאוטנר, ג'ון Lautner, John
1911-1994

אדריכל אמריקאי. נודע כמתכנן בתי-מגורים מכוערים בסגנון דינאמי זורם. נולד במישיגן. סיים לימודי אנגלית (1933). השתלם אצל פ.ל. רייט (1933-9). עבד עם שותפים (1944-46) ובהמשך כעצמאי.

עיצוב פיני FINNISH DESIGN
פרנק, קיי Franck, Kaj
1911-1989

מעצב פיני. למד בהלסינקי בבי"ס לאמנות ואומנות (1929-32) לאחר שעבד מספר שנים כעצמאי הצטרף ב-1946 למפעל החרסינה 'אראביה' (ARABIA), כאן פעל כמעצב ראשי עד 1961. במקביל עבד גם עבור מפעל כלי זכוכית (1950-73). לאחר מכן המשיך כיועץ עד לפרישתו בגיל 67 (1978). נודע בזכות עיצוב כלי שולחן, שזכו להצלחה בין לאומית והיו מקור לחיקויים רבים, בזכות פשיטתם האלגנטית.

אלטו, אלואר Aalto, Alvar
1898-1976 אדריכל ומעצב פיני. ר' עמ' 609.

ראטיה, ארמי Ratia, Armi (Marrimekko)
1912-1979

מעצבת ויצרנית טקסטיל פינית. יסדה (1951) את חברת

מתבנית פייברגלס עם ריפוד עור (1965), שנוצר במספר דגמים והיה לאחד מסיפורי ההצלחה של העיצוב הפיני הן בזכות הנוחות והן בזכות צורתו האורגנית והאלגנטית. מבחינות אלו מהווה סגנונו של קאקופורו שלב נוסף בהתפתחותה של הצורה האורגנית האורגנומטרית בריהוט בהמשך למסורת הסקנדינבית: אלואר אלטו, ארו סארינן, פיין יול, ארנה יעקובסן, הנס ווגנר ועוד.

* * * * *

עיצוב דני
יול, פיין
1912-1989

אדריכל דני. מחלוצי העיצוב הסקנדינבי. למד באקדמיה בקופנהאגן. כבר בהיותו בן 27 (1939) התפרסם בארצו בזכות עיצוב כורסא שלצורתה המעוגלות זיקה לפיסול הבימוורפי של ארפ. כעבור שלוש שנים (1942) - למרות המלחמה - בנה לעצמו בית שזיכהו בפרס איגוד האדריכלים הדנים. לאחר מכן הוזמן להנחות עיצוב פנים (1944-55). בתקופה זו עיצב מספר כורסאות - ביניהן האחת ב-1945 והשניה ב-1949 - שסגנון גובל באקספרסיוניזם. לשיא הצלחתו הגיע בשנת 1951, כאשר הוזמן לעצב את פנים מספר אולמות בבנין האויים בניו-יורק ובו זמנית הכין סידרה של רהיטים עבור חברת בייקר (BAKER), מחשובי היצרנים בארה"ב. בהמשך עסק גם בעיצוב כלי זכוכית עבור 'ג'ורג' ג'נסן ומקרים עבור 'ג'נרל אלקטריק' וכן כלי קרמיקה ועוד. אין ספק שלפיין יול מקום מרכזי בקרב הקבוצה הקטנה של אדריכלים ומעצבים שבזכותם הפך המושג עיצוב דני לשם דבר.

קלינט, קארה
1888-1954

אדריכל ומעצב דני. בנו של אדריכל ידוע. למד ציור ואדריכלות באקדמיה לאמנות בקופנהאגן. עם סיום לימודיו (1911) הקדיש עצמו בעיקר לעיצוב רהיטים, תחילה בסגנון ניאאו-קלאסי, אבל לאחר מכן פנה לכיוון מודרני יותר. בהיותו בן 36 (1924) הוזמן כמרצה לריהוט באקדמיה, ומעמדה זו השפיע על התהוותו של הסגנון הסקנדינבי בכלל והדני בפרט. חלק בלתי נפרד מתפיסתו התבסס על מחקרים בתחומי האורגנומטריה, הייצור והתכנון המודולרי.

משנת 1944 ועד מותו כעבור 10 שנים, בגיל 66, הנחה אדריכלות בקופנהאגן. קלינט זכור היום בזכות כיסא ה'סאפארי' - גירסה מודרנית של דגם מהמאה ה-19 - אותו עיצב עוד בשנת 1933. הכסא נשאר ללא ביקוש עד 1958, כאשר עובד מחדש, ויצורו היה להצלחה בין לאומית. בין תלמידיו הידועים ביותר: בורג' מוגנסון ו- מוגנסן וקוך.

הניגסן, פול
1895-1967

מעצב דני. נודע בזכות עיצוב סידרת אהילים למנורות תקרה (PH 1925) המיוצרות עד היום. האהיל משלב את מיטב עקרונות העיצוב הדני: אסתטיקה ושימושיות (ריכוז האור כלפי מטה ומניעת סינוור). בסוף שנות ה-1920 שיתף פעולה עם קלינט קארה בעריכת כתב העת, שעשה רבות לקידום והפצת מודעות העיצוב בדנמרק.

קוך, מוגנס
1898-1992

Koch, Mogens

אדריכל ומעצב דני. למד בין היתר אצל קארה קלינט, באקדמיה בקופנהאגן - לכאן גם הוזמן מ-1950 ועד לפרישתו, כמנחה לאדריכלות. קוך זכור היום כמי שהביא את כסא ה'סאפארי' של קלינט קארה לפס היצור; כסא שהפך להצלחה בין לאומית.

יעקובסן, ארנה
1902-1971 אדריכל דני. ר' עמ' 664.

מוגנסן, בורג'
1914-2003

מעצב דני. עבד כנגר עד גיל 22. למד בביה"ס לאמנות ואומנות בקופנהאגן (8-1936) ובהמשך באקדמיה לאמנות (41-1938), לאחר מכן עבד אצל מעצבים דנים שונים, ביניהם קארה קלינט ומוגנסן קוך. בשנת 1946 יצר שותפות עם הנס ווגנר ויחד הוזמנו לעצב דירה לדוגמה בריד הנגרות הדני. לאחר פירוק השותפות עם ווגנר (1953) התמקד בעיקר בעיצוב יחידות ריהוט מודולאריות למגורים: שידות, ארונות, שולחנות וכו'.

ווגנר, הנס
1914-2007

מעצב דני. בוגר בייס לאמנות ואומנות בקופנהאגן, מקום בו לימד לאחר מכן (53-1946). החל לעבוד כעצמאי בגיל 29 (1943) וכעבור 3 שנים יצר שותפות עם המעצב בורג' מוגנסן (עד 1953). כבר בשלבים הראשונים (1944) הקדיש זמן רב ליצירת גירסה מודרנית של כסא (מבוסס על דוגמה סינית עתיקה) עד שהגיע כעבור 6 שנות עבודה (1950) לצורתו הסופית תחת השם '24'. בהמשך עוד הוסיף מספר וריאציות, כגון כסא משרדי ושרפרף לחדר שינה המשלב בתוכו מתלה לבגדים - כולם ממיטב ה'יקלאסיקה' של העיצוב הדני. במקביל יצר מספר כסאות נוח ממוטות פלדה וחוטם ובשנת 1970 את הכורסא המפורסמת '812', העשויה משילוב פלדה ועור. נפטר בהיותו בן 93.

קיירהולם, פאול
1929-1980

מעצב דני. למד בביה"ס לעיצוב בקופנהאגן. עיקר פרסומו בזכות כסאות בהם שילב משטחי קש או עור עם מסגרת פלדה אל-חלד. למרות המגבלה בחומר והזיקה לאסתטיקה תעשייתית, ברוח הבאוהאוס ומיז ואן דר רו, הצליח קיירהולם לגבש סגנון מקורי משל עצמו.

* * * * *

סמית טוני
1912-1980 ע"ע קארו ומינימאליזם עמ' 789.

וּכְסֵלֶר, יַעֲקֹב
1912-1995 צייר. ר' עמ' 655.

קיווה, חיים
1912-1983 צייר. ר' עמ' 655.

גד, דורה
1912-2004 אדריכלית. ר' עמ' 656.

מנספלד, אל
1912-2004 אדריכל. ר' עמ' 655.

שנברג, יוסף
1912-1982 אדריכל. ר' עמ' 656.

יאמאסקי, מינורו
1912-1986

Yamasaki, Minoru

ב-1947, בהיותו בן 35, גיבש את הסגנון המיוחד, שבזכותו התפרסם; סגנון, שהוא מופשט לחלוטין, בו אישיותו של האמן באה לידי ביטוי בתהליך של התזה וטפטוף צבע, בתנועות ספונטניות הנובעות מהתת מודע.

בשנים 2-1951 צייר רק בשחור ולבן אבל לאחר מכן חזר שוב להשתמש בצבע; כמו כן חזר לעיתים לנושאים, שעסק בהם בתחילת דרכו אל ההפשטה בשנות ה-1940.

גי'קסון פולוק נהרג בתאונת דרכים בגיל 44. לסגנונו של גי'קסון פולוק וציירים אחרים, שפעלו בניו-יורק באותה תקופה, ניתן השם הכולל 'אקספרסיוניזם מופשט', אם כי השם 'אמנות תנועה' קרוב יותר לטכניקה שפיתח והשתמש בה. בצרפת ניתן לסגנון זה השם 'טאשיזם', היינו כתמים.

אקספרסיוניזם מופשט ABSTRACT EXPRESSIONISM תנועת אמנות המתאפיינת בחופש ביטוי קיצוני, ללא מגבלות של מסורת, אסתטיקה, מסר חברתי או אפילו קומפוזיציה. התנועה, שהחלה בניו יורק, בסוף שנות ה-1940, הפכה את ארה"ב מפרובינציאלית תרבותית לאחד ממרכזי היצירה של האמנות החזותית. מאחר והשם עצמו, שהומצא במחצית שנות ה-1950 ע"י מבקר האמנות הרולד רוזנברג, אינו מדויק, שמות אחרים לתנועה זו: אמנות תנועה (ACTION PAINTING); אימפרסיוניזם מופשט (ABSTRACT IMPRESSIONISM); אסכולת ניו-יורק (NEW YORK SCHOOL). באירופה נקרא סגנון זה אמנות בלתי פורמלית (ART INFORMEL), או טאשיזם (TACHISM)

להוצרותו של האקספרסיוניזם המופשט בניו יורק, תרמו כמה גורמים שפעלו בו זמנית, מסוף שנות ה-1930:

מספר רב של אמנים, שהגיעו מגרמניה בשנות ה-1930: יוזף אלברס, ג'רוג' קפש, מוהולי-נאגי ועוד. הללו הצטרפו לאמנים אחרים, שכבר פעלו בניו-יורק: פרדריק קיסלר, ארכיפנקו, הנס הופמן ומרסל דושאם. אבל השינוי היותר משמעותי חל עם פרוץ מלחמת העולם השני לארה"ב עוד אמנים, ביניהם: פייט מונדריאן, מקס ארנסט, אנדרה ברטון, אנדרה מאסון, פרנץ גליה, איב טאנגי, סאלבאדור דאלי, מארק שאגאל, ז'אק ליפשיץ, נחום גאבו, רוברטו לאם, וילפרדו מאטא ועוד, בנוסף לאמנים האמריקאים שחזרו לארה"ב מאירופה, כגון ליונל פינינגר ואלכסנדר קאלדר. בניו-יורק נוצר לראשונה קשר הדוק ובלתי אמצעי בין עשרות אמנים אמריקאים ואמנים אירופאים, זאת בניגוד לבידוד החברתי, מרצון או מאונס, שהיה מנת חלקם של רוב דוברי האנגלית בפאריז.

במקביל גילו האמנים האמריקאים את התפיסה הצרפתית, המבדילה בין מסרים חברתיים ופוליטיים ובין אמנות חזותית. מבחינה זו מהווה האקספרסיוניזם המופשט גם תגובת נגד להשפעתם של אמני מקסיקו: ריברה, סקיירוס, ואורוסקו - יוצרי סגנון הראליזם החברתי שהיה מקובל ביותר בארה"ב מאז תחילת המאה ה-20; סגנון שהגיע לשיאו בשנות המשבר הכלכלי, שהחל ב-1929 אבל לא נסתיים עד שנות מלחמת העולם השני, כאשר ארה"ב הפכה למעצמת-על כלכלית.

גורם חשוב נוסף, בשלב זה, היה הפסקת הסיוע הממשלתי לאמנים (1943), בו זמנית עם שובה לארה"ב של פגי גוגנהיים, שגם חתמה איתו חוזה לרכישת תמונותיו. כעבור שנתיים (1945) התחתן עם הציירת לי קראסנר, גם היא מאסכולת ניו-יורק ויחד עברו לגור באיסט האמפטון, בסמוך לניו-יורק.

אדריכל אמריקאי. נולד בסיאטל וכאן סיים לימודי אדריכלות (1934). עבר לניו-יורק ועסק בעבודות עיצוב שונות. הנחה אדריכלות באוני' קולומביה (5-1943). לאחר מכן עבר לטרוויט, התקבל כמעצב ראשי במשרד אדריכלים והיה אחראי לתכנון בנייני שדה התעופה בסנט לואיס. לבנין זה, העשוי קשתות ענק מבטון, היתה השפעה על מתכננים רבים באותה תקופה. מ-1958 ואילך מצטיינים בנייני בעיצובים עדינים, לעיתים על הגבול שבין רוממות-רוח והצטעעות, בדומה לקשתות הגותיות, שעיצב עבור היכל המדע, ביריד הבין-לאומי בסיאטל (1962). יאמאסקי, שנפטר בהיותו בן 74, זכור בעיקר בגין זוג מגדלי משרדים בניו-יורק שהם מהגבוהים בעולם (100 קומות) שתכנן ב-1972, כולל הכיכר שביניהם המשתרעת על שטח של 29 דונם.

Matta, Roberto

מאטא, רוברטו

1912-2002

צייר. נולד בצ'ילה (השם המלא: Roberto Sebastian Matta Echaurren). למד אדריכלות בסאנטיאגו, צ'ילה (סיים 1931). עבד אצל לה קורבוזייה (6-1934). בגיל 25 (1937) עבר לציור. חבר פעיל בחוג הסוראליסטים (47-1938). בתקופת מלחמת העולם השני מצא מקלט בניו יורק ביחד עם ידידיו: ברטון, טאנגי, מקס ארנסט ואנדרה מאסון. היה ידידו של ארשיל גורקי ואיש הקשר בין האמנים האירופאים והאמריקאים, שנודעו לימים כאסכולת ניו יורק. ב-1944 פגש, התיידד והושפע ממרסל דושאם. ב-1950 חזר לאירופה וגר 4 שנים ברומא. ב-1955 עבר לפאריז עד 1969 (בתקופה זו קיבל אזרחות צרפתית). מכאן ואילך חילק זמנו בין רומא ופאריז. רוב חייו צייר בסגנון סינטיזה בין המופשט לפיגוראטיבי, אבל מתחילת שנות ה-1960 כלל ביצירותיו גם נושאים פוליטיים מובהקים, בעיקר בציורי קיר.

Pollock, Jackson

פולוק, ג'קסון

1912-1956

צייר אמריקאי. נולד במדינת וואיומינג. בהיותו תינוק עברה המשפחה לקליפורניה ולאחר מכן לאריזונה. פולוק למד ציור בלוס אנג'לס, אצל צייר ומאייר שנטה לתיאוסופיה וציור סוראליסטי. בגיל 18 עבר עם אחיו לניו יורק. כאן למד אצל הציירים דוד סיקיירוס ותומאס הארט בנטון, שהשתייכו לזרם הראליזם החברתי של אותם ימים. בשנות המשבר הכלכלי קיבל תמיכה ממשלתית, שהתבטאה ברכישת מספר תמונות, במסגרת פרויקט הסיוע לאמנים הנזקקים (43-1935). לאחר מכן הצליח למצוא ולהשמיד כמעט את כל התמונות שיצר בתקופה זו. ב-1937, בהיותו בגיל 25, עבר טיפול פסיכיאטרי, בנסיון להגמל מהתמכרות לשתיה, טיפול שגרם לו להתמוטטות עצבים כעבור שנה. בשלב זה פנה עורף לסגנון הראליזם והתחיל להתקרב לסגנון מופשט יותר, בהשפעתם של האמנים האירופאים, שמצאו מקלט בניו-יורק לאחר עליית הנאצים לשלטון.

ב-1943 אורגנה לו תערוכת יחיד ראשונה בגלריה של פגי גוגנהיים, שגם חתמה איתו חוזה לרכישת תמונותיו. כעבור שנתיים (1945) התחתן עם הציירת לי קראסנר, גם היא מאסכולת ניו-יורק ויחד עברו לגור באיסט האמפטון, בסמוך לניו-יורק.

הפרויקט הממשלתי לסיוע לאמנים

Federal Arts Project (FAP); Work Progress Administration (WPA)

פרויקט שיזמה ממשלת ארה"ב בשנים 1935-43, במטרה לסייע לאמנים בתקופת השפל הכלכלי. בשנתיים הראשונות הועסקו האמנים במבצעים שונים של יצירת אמנות (פיסול, ציורי קיר וכדומה) לבנייני ציבור, על בסיס משכורת קבועה. לאחר מכן נקטו יוזמי הפרויקט שיטת תשלום משכורת קבועה או שיטת תשלום עבור ביצוע הזמנת עבודה מסוימת. במשך קיומו העסיק הפרויקט כ-3600 אמנים שקיבלו כ-1600 הזמנות עבודה, מהן כ-1200 לציורי קיר. עם הזמן אבדו רוב היצירות כתוצאה מעבודות שיפוץ או הריסת מבנים.

* * * * *

Baziotes, William

באזיוט, ויליאם

1912-1963

צייר אמריקאי. ממובילי האקספרסיוניזם המופשט משלהי שנות ה-1940, כשסגנון זה היה בשיא השפעתו על אסכולת ניו-יורק. נולד בפייטסבורג. למד אמנות בניו-יורק (6-1933) ולאחר מכן עבד במסגרת פרויקט הסיוע הממשלתי לאמנים (עד 1941). בשנות המלחמה התיידד עם סורראליסטים אירופאים וידידיהם האמריקאים (לימים אסכולת ניו-יורק). ב-1944 הציג בגלריה של פגי גוגנהיים ולאחר מכן בגלריות אחרות של אמנות האוונגארד. בסוף שנות ה-1940 יסד בית ספר לאמנות בניו-יורק ביחד עם רוברט מאדרוול, בארט ניומן ומרק רותקו (כולם מאסכולת ניו-יורק). ההרצאות והאווירה החופשית בבית ספר זה משכו אליהם אמנים רבים. לאחר מכן המשיך ללמד (עד 1952) במוסדות שונים בניו-יורק. סגנונו של באזיוט - בדומה לכמה אמנים אחרים מקבוצת האקספרסיוניזם המופשט של ניו-יורק - יש בו סינטזה של סורר-אליזם וצורות ביומורפיות מרחפות, שמקורן בתת מודע.

Kuhn, Michael

קון, מיכאל

1913-1990 אדריכל. ר' עמ' 720.

Lotan, Israel

לוטן, ישראל

1913-1999 אדריכל. ר' עמ' 720.

Toren, Zvi

טורן, צבי

1913- אדריכל. ר' עמ' 721.

Guston, Philip

גאסטון, פיליפ

1913-1980

צייר אמריקאי. מהבולטים בין אמני סגנון האקספרסיוניזם המופשט. נולד ב-מונטריאול, קנדה. בהיותו בן 3 עברו הוריו לארה"ב. למד אמנות בכוחות עצמו למעט שלושה חודשים במכון 'אוטיס' בלוס אנג'לס (1930). ביקר באירופה (1934) ולאחר מכן התעניין בטכניקות ציורי הקיר של האמנים המקסיקנים. בשנים 1935-40 הועסק כצייר (פרסקות) בפרויקט הסיוע הממשלתי לאמנים. לימד ציור באוני' איובה, ניו-יורק ומוסדות אחרים (54-1941). זכה בפרס קארנגי (1945); בפרס גוגנהיים (1947, 1968); פרס האקדמיה האמריקאית ברומא, איטליה (1948). בשנות ה-1940 צייר עדיין בסגנון פיגורטיבי-פאנטסטי עם

ע"י פרדריך קיסלר) וחתמה חוזים עם אמנים (ג'קסון פולוק, רוברט מאדרוול, מרק רותקו, הנס הופמן ועוד). כמו כן עודדה את דודה, סלומון גוגנהיים, לתרום את כספו להקמת מוזיאון לאמנות מתקדמת בניו-יורק שתכנונו הזמן אצל פרנק לויד רייט (59-1943). לימים הזמינה שוב את רייט לתכנן את הגדלת ביתה בונציה (הפרויקט לא בוצע בגלל התנגדות העירייה), על מנת לשכן בו את אוסף תמונותיה הכולל יצירות של פיקאסו, בראק, הנרי מור, ג'יאקומטי, מאריני, פולוק, בייקון, רותקו, ארנסט, דאלי, מאגריט, דה צ'יריקו ועוד (היום מוזיאון פגי גוגנהיים בונציה). לאחר מלחמת 2, כאשר חזרו אמני אירופה ובעיקר הפאריזאים לארצותיהם, נוצר לפתע חלל ריק אותו מלאו אמני ניו-יורק בהתלהבות רבה ובעידודם של פאטרונים ותיקים וחדשים. ארה"ב ובעיקר ניו-יורק, הפכו תוך שנים ספורות למרכז אמנות בין לאומי.

בדרך כלל מסמל ג'קסון פולוק וסגנון יצירתו, את המאפיין העיקרי של האקספרסיוניזם המופשט: התזת צבע חופשית על הבד המונח על הריצפה; סגנון בו עצם תנועת היד היא העיקר. הגישה זכתה לשם 'אמנות תנועה'; טכניקה אותה אימצו רוב אמני אסכולת ניו-יורק, בדרך זו או אחרת: אם ע"י מריחות צבע בסכין או משטחי צבע אדירים המכסים את כל הבד, מעין שדה צבע (COLOR FIELD) או קוים ספונטניים רחבים של מכחול או מברשת.

מאחר וחלק מאמני אסכולת ניו-יורק ויתרו בשלב זה או אחר על כל צבע, פרט לשחור ולבן, הרי שיחסית להם נראים האחרים כאימפרסיוניסטים בצבעוניותם; מכאן גם השם 'אימפרסיוניזם מופשט' (ABSTRACT IMPRESSIONISM). מבחינה הסטורית יש קשר הדוק בין האקספרסיוניזם המופשט לסגנונו של קאנדינסקי מהשנים 1913-4 וכן לשיטה הספונטנית של ציור תנועה מופשט, כפי שהורה יוהנס איטן בבאהאוס וממשיכו יוזף אלברס שלימד, הן בבאהאוס והן במכללה לציור (בלק מאונטן קולג'); מכללה שהיתה אחת החממות החשובות להתפתחותם של אמני ארה"ב. שינויים אופנתיים ומותם בגיל צעיר של רבים מחברי הקבוצה הביאו לדעיכה משמעותית של האקספרסיוניזם המופשט. לעומת זאת הלכו והתפתחו בארה"ב בכלל ובניו-יורק בפרט עוד תנועות אמנותיות חדשות רבות כגון המינימאליזם, הקוים החדים (HARD EDGE), אמנות ה'פופ' (POP ART), אמנות הארוע (HAPPENING), אמנות אדמה ועוד. אמנים עיקריים:

Arshil Gorky	1904-1948
Cliford Still	1904-1980
Barnet Newman	1905-1970
James Brooks	1906-1992
David Smith	1906-1965
Franz Kline	1910-1962
William Baziotes	1912-1963
Jackson Pollock	1912-1956
Philip Guston	1913-1980
Ed Reinhardt	1913-1967
Conrad Marca-Relli	1913-2000
Robert Motherwell	1915-1991
Richard Stankiewicz	1922-1983
Sam Francis	1923-1994

וולז נפטר בגיל 38 כתוצאה משנים ארוכות של מחסור ושתיה מופרזת. מאז מותו התפרסם כאחד האמנים החשובים שפעלו בסגנון המופשט (טאשיזם) בפאריז שלאחר המלחמה.

Atlan, Jean Michel

אטלאן, ז'אן מישל

1913-1980

צייר אסכולת פאריז. חבר קבוצת הקוברא. נולד באלג'יר למשפחה יהודית. הגיע לפאריז בגיל 17 והחל ללמוד בסורבון. ב-1941, לאחר כיבוש צרפת ע"י הגרמנים, העמיד פני משוגע מחשש לחייו, ואושפז עד תום המלחמה. ב-1944 פרסם ספר שירים ובמקביל ערך תערוכה ראשונה של תמונותיו. ב-1947 עבר לציור מופשט בסגנון אופייני מיוחד של צבעים רוויים (תערובת שמן ופסטל) עם קוי קונטור שחורים; סגנון שהקנה לו לימים פרסום רב כאחד החשובים מבין הדור השני של ציירי אסכולת פאריז.

Tange, Kenzo

טאנגה, קנזו

1913-2005

אדריכל יפני. גדול האדריכלים היפנים בשני העשורים שלאחר מלחמי"ע. למד אדריכלות באוני' טוקיו (סיים 1938) והנדסה (סיים דר' להנדסה 1945). המשיך כפרופסור לאדריכלות באותה אוני' (1946-74), הוזמן כמנחה חוץ ל-M.I.T, בוסטון (1959-60). הצלחתו, המהירה יחסית, של טאנגה היתה יוצאת דופן בהתחשב במסורת השמרנית היפנית. עוד טרם מלאו לו שלושים שנה זכה בשני פרסים ראשונים (לא בוצעו), האחד לתכנון אנדרטה (1942) והשני לתכנון מרכז תרבות יפן בבנגקוק (1943).

עם תום מלחמי"ע זכה בפרס ראשון בתחרות אדריכלים לשיקום העיר הירושמיה (1945-7) ומרכז השלום בעיר זו (בוצע 1949-55 בשיתוף עם הפסל האמריקאי איזאמו נוגוצ'י). כמו כן זכה בתחרות לתכנון משרדי השלטון המקומי בטוקיו (1952-27). בשנים 1959-60 הכין סידרת הצעות לפיתוח ולהרחבתה של טוקיו כעיר ימים של אגם טוקיו (התכנית אושרה בחלקה ב-1988). בשנות השישים תכנן אולמות ספורט חדשניים לכפר האולימפי בטוקיו. במקביל זכה בפרס ראשון בתחרות הבין לאומית לתכנון העיר סקופיה, בירת חבל מקדוניה ביוגוסלביה והיה אחראי לתכנון התערוכה 'אקספו 70 באוסקה (1966-70).

קנזו טאנגה הוא נציגה של האדריכלות היפנית החדשה, מתחילת שנות ה-1950 ועד מחצית שנות השבעים; אדריכלות המשלבת אלמנטים של לה קורבוז'יה (משנות ה-1950 ואילך), נימאייר (ברזיליה), ארו סארינן (ט.ו.א.; אולם ההוקי בייל), אלוואר אלטו (המרכז בוולסבורג) ולואי קאהן (מגדלי שירות). כל אלה מופיעים בבירור בשיטת ה**מטאבוליזם** של טאנגה ואוהדיו (שנות ה-1960). לפי שיטה זו האדריכלות היא הדיאלוג שבין היחידה המינימאלית והגוף העיקרי בצורת אשכול או עץ נושא פירות. למרות הדימוי האורגני - ביומורפי המשתמע מכך, הצורה היא בדרך כלל גיאומטרית אורטוגונית. נפטר בהיותו בן 82.

את תפיסת המודרניזם של קנזו טאנגה יש להבין על רקע תרומתם של האדריכלים אנטוניו ריימונד, ברונו טאוט, שארלוט פריאן, קומיו מאיאקווה ואחרים, שהחלו לפעול ביפן עוד לפני מלחמי"ע.

זיקה לסורראליזם. לאחר 1950 ביסס את סגנונו על צבעוניות מופשטת, שהיא יחידה במינה בעוצמת רגישותה. מבחינה זו אפשר לראות בו את ממשיכם של האימפרסיוניסטים והפוביסטים ברוח האקספרסיוניזם או ליתר דיוק האימפרסיוניזם המופשט. גאסטון נפטר בגיל 67 ב-וודסטוק, ניו-יורק.

Reinhardt, Ad

ריינהרדט, אד (אדולף פרדריק)

1913-1967

צייר אמריקאי. ממניחי הסגנון המינימאליסטי של שנות ה-1960. נולד ב-באפולו, שבמדינת ניו יורק. למד הסטוריה באוני' קולומביה (1931-5) ואמנות (1936-7). במלחמי"ע שימש כצלם בחיל הים ולאחר מכן עבד כמאייר ומבקר אמנות בעיתון הליברלי M.P. (1944-7). למרות שריינהרדט צייר בסגנון מופשט, מאז היותו בן עשרים, שינה כיוון מספר פעמים: תחילה היתה גישתו קרובה לדה-סטיל, לאחר מכן פנה לכיוון לירי ובסוף שנות ה-1940 נחשב לאחד החשובים שבאמני האקספרסיוניזם המופשט. מתחילת שנות ה-1950 ואילך הלך וצמצם את אמצעי הציור: צבעיו נהיו כהים יותר ולבסוף הפכו תמונותיו למשטחים שחורים. ריינהרדט נחשב לאחד ממניחי הדרך של הסגנון המינימאליסטי של שנות ה-1960. מ-1947 ועד מותו, בגיל 54, לימד אמנות במכללות שונות. בשנת 1967 התקיימה במוזיאון היהודי בניו יורק תערוכה מקפת של יצירותיו.

Marca-Relli, Conrad

מרקה-רלי, קונראד

1913-2000

צייר אמריקאי. אמן הגל השני של אסכולת ניו-יורק. נולד ב-בוסטון. בנו של עתונאי איטלקי. חי בילדותו בבוסטון ובאירופה. למד ציור באיטליה. בגיל 18 עבר לניו-יורק. למד שנה במכללת קופר יוניון ומכאן ואילך המשיך בכוחות עצמו. שרת במלחמי"ע בצבא ארה"ב. לאחר שחרורו (1945) סייר באירופה ומקסיקו. ב-1953 החל להשתמש בטכניקה משולבת של קולאז' וצבע. באותה שנה פגש את ווילם דה קונינג, ובהשפעתו החל מצייר בטכניקה חופשית, תוך שימוש במבער הגורם לנזילת הצבע בין הדבקות הנייר. מכאן ואילך התפרסם שמו כאמן הגל השני של אסכולת ניו-יורק. בתחילת שנות ה-1960 עבר לצבעים הרמוניים יותר ולאחר מכן לציור על לינולאום ומתכות (אלומיניום) ולבסוף לפסלי אלומיניום. ב-1966 חזר לציור בצבע וקולאז' על בד, שצורותיו קרובות לקאליגרפיה.

Wols, Alfred

וולז, אלפרד

1913-1951

צייר גרמני צרפתי. בנו של פקיד בכיר במדינת סאכסוניה. (שמו המלא אלפרד אוטו וולפגנג שולץ-באטמן). נולד בברלין. התחנך בדרזדן. בילדותו למד נגינה (כינור) ולאחר מכן אמנות - בגיל 15 - אצל מוהולי-נאגי ב-באוהאוס. המשיך במכון ללימודי אפריקה ב-שטוטגארט. בגיל 19 (1932) עבר לפאריז. כאן זכה להצלחה ראשונה בזכות צילומים שהוצגו תחת השם וולז ביריד הבייל בפאריז (1937). בשנות מלחמי"ע נמלט לדרום צרפת וחי בעוני רב. בתום המלחמה חזר לפאריז, התיידד עם הסופרים ז'אן פאול סארטר וסימון דה בובואר ואף אייר כמה מספריהם.

סיטי' בדימוי גלילים, שנבנו בשיקאגו (1959). כמו כן עסק בתכנון בבניינים טרומים, בתי"ח, מעבדות וכו'.

וילסון, יו
Wilson, (Sir) Hugh
1913-1983
אדריכל בריטי. נולד ולמד אדריכלות בלונדון. סיים (1932). עבד במשרד אדריכלים (1933-39) ובשרות הציבורי (1940-62) בין השאר כאדריכל העיר קנט (1949-56) ואדריכל ראשי לתכנון העיר קאמברנאוט, סקוטלנד (1956-62). לאחר מכן פתח משרד פרטי עם שותפים - עד מותו בגיל 70.
וילסון זכור היום במיוחד כמי שעמד בראש צוות תכנון מרכז העיר קאמברנאוט, הנחשב לדוגמה מובהקת של התפיסה הקרויה MEGA STRUCTURE. דהיינו מרכז העיר כמיבנה כוללני המאחד מגורים, מסחר ומשרדים תחת גג אחד.

פוצ'י, אמיליו
Pucci, Emilio
1914- מעצב. ר' עמ' 747.
טאפיווארה לאמארי
Tapiovaara, Liamari
1914-1997 מעצב. ר' עמ' 737.
מוגנסון, בורג'
Mogenson, Borge
1914-2003 מעצב. ר' עמ' 738.
ווגנר, הנס
Wegner, Jans
1914-2007 מעצב. ר' עמ' 738.
הלפרין, אלחנן
Halperin, Elhanan
1914-1995 צייר. ר' עמ' 722.
פרלשטיין, יצחק
Perlstein, Isaac
1914-1981 אדריכל. ר' עמ' 721.
קיסילוב, תיאודור (תדי)
Kissilov, Theodor
1914-1979 אדריכל. ר' עמ' 722.

לאסדון, דניז
Lasdun, Denys
1914-2001
אדריכל אנגלי. בוגר מכללת אי.א. (A.A. איגוד אדריכלים). לאחר תקופת התמחות הצטרף ב-1937 למשרד האדריכלים 'טקטון' בראשותו של ברטהולד לובטקין - תחילה כשכיר ואחר כך כשותף. עם סגירת טקטון (1948) פעל עם שותפים שונים (כולל מאקסוול פריי וג'יי דרו (1951-8). מ-1960 ואילך יסד שותפות אדריכלים בראשותו. בניינים עיקריים: אוני' איסט אנגליה' (1962-82) והתיאטרון הלאומי בלונדון (1967-76). בשנת 1992 זכה בפרס וולף לארכיטקטורה.

ארסקין, ראלף
Erskine, Ralf
1914-2005
אדריכל אנגלי. נולד ולמד אדריכלות בלונדון. בגיל 25 עבר לשבדיה. סיים לימודי המשך באקדמיה לאמנות ואדריכלות בשטוקהולם (1944-5). ב-1946 פתח משרד עצמאי והיה פעיל בשבדיה ובאנגליה. ארסקין היה חבר ב'צוות X' (ר' לה קורבוזייה ו-CIAM). האדריכלות של ארסקין משלבת בתוכה מודעות חברתית ותנאים אקלימיים, תוך נסיון להשתחרר כליל מהשפעות הסטוריות כולל המודרניזם. עיקר פרסומו בזכות שיכון

קאנדיליס, ג'ורג'
Candilis, George
1913-1995

אדריכל צרפתי. נולד בבאקו, רוסיה, להורים ממוצא יווני. למד אדריכלות באתונה. כאן פגש לראשונה את לה קורבוזייה ואדריכלים מודרניים אחרים, בעת קונגרס האדריכלות המודרנית (CIAM 1933). ב-1945 היגר לצרפת ונתקבל למשרדו של לה קורבוזייה (עד 1950). בשנים 1951-5 עבד בקאזבלנקה, מרוקו, בשותפות עם ולאדימיר בודיאנסקי ושארדראש וודז. ב-1955 יסד בפאריז משרד אדריכלי, ביחד עם אלקסיס ג'וסיק ושארדראש וודז. ג'וסיק עזב את המשרד ב-1963, וודז ב-1967. מאז עובד קאנדיליס כעצמאי, עד מותו בגיל 82. ב-1962 זכו השותפים קאנדיליס, ג'וסיק ווודס בתחרות לתכנון העיר טולוז לה מיראיי (TOULOUSE LE MIRAIL) שנבנתה בשנים 1964-77. ב-1963 תכננו את 'האוני' החופשית' בברלין (נבנתה בשלבים עד 1979). בפרויקט זה שותף האדריכל הצרפתי ז'אן פרובה (Prouvé) כיועץ תכנון קירות הבנין. קאנדיליס תכנן בישראל את מלון 'קיסריה' (1966, דורה גד).

דוקסיאדיס, קונסטנטין
Doxiadis, Constantin
1913-1975

אדריכל ומהנדס יווני. למד אדריכלות באוני' הטכנית באתונה (סיים 1935) והנדסה בברלין-שארלוטנבורג (סיים 1936). אדריכל ראשי במשרד התכנון של אתונה והסביבה (1937-9). ראש המחלקה לתכנון עיר ואיזור ומחלקת עבודות ציבוריות (1939-45). מרצה לתכנון ערים באוני' הטכנית אתונה (1939-43). שרת בצבא היווני במלחמת 2ע (1-1940) ומפקד המחתרת האנטי נאצית באיזור הפסטוס (1941-4). סגן השר לענייני שיכון ושיקום אתונה (8-1945). סגן השר לתיאום שיקומה של יוון (51-1948). ראש המשרד לתכנון 'דוקסיאדיס ושות'" (1951-75).

עבודות עיקריות: תכנית העיר איסלאמאבד, פאקיסטן (60-1947). תכנית השיכון הלאומית בעירק (1955) ולבנון (1958). אוני' פאגאייב, פאקיסטן (1958). תכנית העיר דטרויט, ארה"ב (70-1965). דוקסיאדיס נודע בעיקר בזכות תפיסתו האורבנית, תחום בו טבע מספר מושגים, שהחשוב שבהם, אקזיסטיקס (EXISTICS), אמור לבטא את המדע החדש: מדע הישוב האנושי. כמו כן פרסם כתב עת בשם זה. גישתו הבסיסית של דוקסיאדיס צמחה מתכניות העיר הלינארית שהוכנו לראשונה ע"י האדריכל הספרדי ארתורו סוריה (Soria) עבור מדריד ב-1880. חשיבותה של התכנית הלינארית, המדגישה את ההיבט התחבורתי, היא בהיותה אלטרנטיבה לשיטת 'ערי הלוי' אותה הציג אבנעזר הווארד בספרו הידוע 'ערי הגנים של המחר'.

גולדברג, ברטראנד
Goldberg, Bertrand
1913-1997

אדריכל אמריקאי. נולד בשיקאגו. למד אדריכלות באוני' הרווארד (2-1930), אצל מיז' ואן דר רו בבאוהאוס בברלין (3-1932) ובמכון ארמור בשיקאגו, (4-1933). עצמאי מאז 1937. בשנות ה-1960' הרחיב את תחומי פעילותו והקים מספר חברות: משרד תכנון בבוסטון (1964), שרותי מחשב (1969), הנדסה סביבתית (1974) ועוד. גולדברג התפרסם בעיקר בזכות שני מגדלי מגורים (65 קומות) 'מארינה

באירופה. יש הרואים בקבוצת קובריא התפתחות מקבילה לאקספרסיוניזם המופשט בארה"ב. ב-1962 נערכה באמסטרדאם תערוכה מקפת של עבודות קבוצת הקובריא. בין חברי הקבוצה נמנים האמנים הבאים:

1913-1960	Jean Atlan	ז'אן אטלן
1914-1973	Asger Jorn	אסגר יורן
1920-2005	Constant Nieuwenhuis	קונסטאן
1921-2006	Karel Appel	קרל אפל
-1922	Pierre Alechinsky	פייר אלשינסקי
-1922	Corneille Guillaume Beverllo	קורניי

סטאל, ניקולה Stael, Nicolas 1914-1955

צייר צרפתי. מחשובי המופשט האקספרסיבי הצרפתי לאחר מלחמי'2. בנו של הברון הרוסי ולדימיר איבנוביץ דה סטאל הולשטיין. ב-1919 עקרה המשפחה לפולניה. לאחר מות הוריו (1922) נשלח לבית ספר בבלגיה. ב-1932 החל ללמוד אמנות בבו-זאר בבריסל. ב-1938 עבר לפאריז. שרת בלגיון הזרים במלחמי'2. לאחר שחזר לפאריז, ב-1943, נהיה סגנונו מופשט. למרות טענתו, שנשאר נאמן לתפיסה הפיגוראטיבית, נחשב סטאל לאחד הנציגים הבולטים של הטאשיזם (אקספרסיוניזם מופשט). ב-1953 חזר לכיוון פיגוראטיבי יותר. סטאל התאבד בגיל 41.

צ'אדוויק, לין Chadwick, Lynn 1914-2003

פסל אנגלי. עבד תחילה כארכיטקט ומעצב רהיטים. רק בהיותו בן 32 (1945) התחיל לפסל בפלדה ובזכוכית, יצירות עם זיקה למובילים של אלכסנדר קלאדר. בשנות ה-1950 עבר לסגנון שהוא סינטזה בין הפיגוראטיבי למופשט. בשנות ה-1960 נהיו יצירותיו, המיועדות לשטחים ציבוריים, גושניות ומונומנטאליות. נפטר בהיותו כבן 89.

ווירקאלה, טאפיו Wirkkala, Tapio 1915-1985

מאדרוול, רוברט Motherwell, Robert 1915-1991

צייר ותאורטיקן אמריקאי. ממיסדי אסכולת האימפרסיוניזם המופשט בארה"ב, סגנון שהתמיד בו עד מותו. נולד במדינת וושינגטון. עבר בילדותו עם משפחתו לקליפורניה. בגיל 11 קיבל מילגת לימודים בבית הספר לעיצוב ואמנות 'אוטיסי' בלוס אנג'לס. כאן למד עד גיל 14. המשיך בתיכון בסן-פרנסיסקו ובמקביל גם בבית הספר המקומי לאמנות. בגיל 17 התקבל ללימודי פסיכולוגיה ופילוסופיה באוני' סטאנפורד. בגיל 20 (1935), ערך סיור באירופה ובסופו כתב עבודה על הסופר הצרפתי אנדרה ז'יד. כעבור שנתיים התחיל ללמוד אסתטיקה באוני' סטאנפורד וכתב עבודה על יומניו של דלאקרוא. לאחר סיור נוסף (1938) באירופה הוזמן ללמד באוני' אורגון (1939). ב-1941 עבר לאוני' קולומביה בניו-יורק, להמשיך לימודי הסטוריה ואמנות. בניו-יורק נפגש עם הסורראליסטים שהגיעו מאירופה ואף יצא ביחד עם רוברטו מאטא למסע במקסיקו. בשלב זה, בהיותו בן 26,

חדש בניו-קאסל, אנגליה (1969-80) שבוצע ע"י צוות אדריכלים בראשותו, בדיאלוג מתמיד עם הדיירים לעתיד. השיכון תוכנן כבנין אחד באורך 1 קמ' הנפתח לכיוון הנוף וסגור כמעט לחלוטין לכיוון הכביש הראשי העובר בסמוך.

באקמה, ג'אקוב ברנד Bakema, Jacob 1914-1981

אדריכל הולנדי. נציג מובהק של המודרניזם שלאחר מלחמי'2. למד במכללה הטכנית ב-גרונינגן, המשיך באקדמיה לאדריכלות באמסטרדאם ובמכללה הטכנית בדלפט. במשך תקופת לימודיו עבד אצל מספר אדריכלים, ביניהם קור ואן איסטרו (משרד לתכנון אמסטרדאם). ב-1947 הצטרף לקונגרס לארכיטקטורה מודרנית CIAM. היה חבר ב'צוות X' ומעורכי כתב העת 'פורום' (1959-64). מ-1948 היה שותפו של האדריכל ואן דר ברואק. ב-1965 מונה לפרופסור בביה"ס הגבוה לאדריכלות ואמנות בהאמבורג. עבודות עיקריות: הרחוב המסחרי ברוטרדאם (1952-24), הנחשב לאחת הדוגמאות הראשונות והמוצלחות של תכנון מדרחוב. יש הרואים זיקה בין פרויקטים משנות ה-1960 וה-70, (בנין העיריה בטרנאינצן (1968) ובית החולים הפסיכיאטרי במידלהרניס (1973-4) לבין הקונסטרו-קטיביזם המאפיין את ביחיר 'ואן נאלה' שתכנן ברינקמן (שותפו לשעבר של ואן דר ברואק) ביחד עם ואן דר וולגוט ומארט סטאם.

ראנד, פאול Rand, Paul 1914-1996

מעצב גרפי אמריקאי. נולד ולמד בניו-יורק במכללות פראת ופארסון. פתח משרד עצמאי ב-1959. בין עבודותיו הראשונות: הזמנה מהאדריכל המעצב אליוט נויז, לסייע ביצירת 'תדמית' לחברות אי.בי.אם, ווסטינגהאוז ועוד.

יורן, אסגר Jorn, Asger 1914-1973

צייר דני. למד אמנות בבאוהאוס. ב-1936 עבד עם הצייר פרנאן לגיה וב-1937 סייע לארכיטקט לה קורבוזייה בהקמת ביתן ה'אספרי נובו' ביריד הבין לאומי בפאריז. בשנות מלחמי'2 חזר לדנמרק. אחרי המלחמה יסד את קבוצת האמנים קובריא (1948). ב-1951 חלה בשחפת ואושפז במשך שנה וחצי. לאחר מכן עבר לשוויץ. כאן הצטרף לתנועה הבין לאומית של אמנים שפעלו בסגנון 'שדה הצבעי' (1957-61). משנות ה-1960 ואילך פנה לאקספרסיוניזם קיצוני. יורן נפטר בהיותו בן 59.

קובר"א CO.B.R.A. קבוצת אמנים אירופאית בעלת נטיה אקספרסיוניסטית - פיגוראטיבית. השם מקורו בראשי תבות של הערים קופנהאגן, בריסל, אמסטרדאם - שהיו מקום מגוריהם של חברי הקבוצה. הקבוצה אורגנה בפאריז (1948) ע"י הצייר הדני אסגר יורן. שנה קודם לכן ארגן קבוצה דומה בבריסל.

שתי התערוכות הראשונות אורגנו על יד אסגר יורן: האחת במוזיאון סטדליק באמסטרדאם (1949) והשניה בארמון הבו-זאר בליגי' בלגיה (1951). עבודותיהם הושפעו מצוירי ילדים, שירה, קולנוע ועוד בסגנון חופשי חסר מעצורים, המושתת על התת-מודע. לקבוצה היתה השפעה רבה על המשך התפתחות האקספרסיוניזם המופשט והפיגוראטיבי

ממערכות סבוכות של חוטים ומוטות ברזל, שנועדו לתליה בחללים גדולים. בנוסף למוזיאונים שונים נרכשו פסליו עבור אולמות ציבוריים כגון בין 'פאן-אס' בניו-יורק, קתדרלת סטי' מארי בסן פרנסיסקו, מוזיאון החלל בושינגטון ועוד.

Bertoia, Harry

ברטויה, הארי

1915-1978

פסל ומעצב אמריקאי. נודע בזכות פסלים אדריכליים גדולי מימדים והכסא הקלאסי הקרוי על שמו. נולד באיטליה. הגיע לארה"ב עם אביו בהיותו בן 15 (1930). סיים את ביה"ס הטכני בדטרויט וזכה למילגת לימודים לאקדמיה בקראנברוק, שם למד ולימד עד 1943. עבר לקליפורניה על מנת לעבוד ביחד עם המעצבים צ'ארלס וריי אימס. במקביל עיצב תכשיטים שהוצגו בניו-יורק. ב-1950 הצטרף לחברת נול (KNOLL) כמעצב כסאות. נודע בעיקר בזכות הכסא הקרוי על שמו (1952) שזכה להצלחה מיידית גדולה ומיוצר עד היום. מכאן ואילך התמסר בעיקר לפיסול, תחילה בשיתוף עם האדריכל ארו סאריין ובשלב מאוחר יותר שילב בפסליו, העשויים ממוטות מתכת בצורת מסך, צלילים המופקים ממסכי המתכת ע"י הפעלה ידנית או משב הרוח. נפטר בהיותו בן 63.

Goeritz, Mathias

גוריטץ, מתיאס

1915-1990

פסל-אדריכל מקסיקני. נולד בדנציג, גרמניה (היום פולניה). החל ללמוד רפואה, אבל כעבור שנה עבר למכללה לאמנות בשארלוטנבורג-ברלין. בסגנונו המוקדם היה קרוב לאקספרסיוניזם הגרמני. בגיל 21 (1936) עבר לפאריז וחי בה כשלוש שנים. עם פרוץ המלחמה נמלט למרוקו ואח"כ עבר לספרד (1941). ב-1949 הוזמן ללמד באוני' גודאלהרה במקסיקו (עד 1953). לאחר מכן התישב במקסיקו סיטי ועסק הן בפיסול והן באדריכלות. ב-1953 קיבל הזמנה ממעריץ לעצב מוזיאון שיהיה בו-זמנית גם בנין וגם פסל. לאחר מכן עיצב בשיתוף עם האדריכל לואיס בראגאן סידרת פסלי בטון, בשם 'עיר לויין', בצורת מגדלים בגובה 50 מטר (8-1957), שהוצבו בכניסה למקסיקו סיטי. ב-1968 היה אחראי להזמנת פסלים מאמנים שונים מכל רחבי העולם - ביניהם יצחק דנציגר מישראל - לעיצוב 'שדרת הידידות', שהובילה לאיזור האולימפיאדה, שהתקיימה בעיר מקסיקו. ב-1970 הקים פסל בשם לאבירינט (מבוך) שהוצב בירושלים והמשמש כמרכז הקהילתי (בשיתוף עם האדריכלים ארתור ספקטור ומיכה עמישר). גוריטץ נחשב, ביחד עם רופינו טאמאי, למי שייסדו מסלול חדש באמנות מקסיקו, מחוץ לסגנון הראליזם החברתי הלוחם של ריברה, סיקיירוס ואורוסקו.

Barnes, Edward-Larrabee **בארנס, אדוארד-לאראבי**

1915-2004

אדריכל אמריקאי. נולד בשיקאגו. למד בהרווארד בהנחית גרופיוס וברויר (תואר ראשון 1938, תואר שני 1942). פתח משרד עצמאי בניו-יורק (1949). בין בנייניו היותר ידועים: תכנית אב ובניינים עיקריים לאוני' ניו-יורק בפוטסדאם (1965-75) (POTSDAM) וב-

פנה בעצמו לציור. ב-1943 הוזמן להציג בגלריה של פגי גוגנהיים ביחד עם ויליאם באזיט וג'קסון פולוק. כעבור שנה (1944) קיים, שוב אצל פגי גוגנהיים, תערוכת יחיד ראשונה של תמונות מופשטות וקולאזים. בתערוכה זו כלל את התמונה הנושאת את השם 'פאנשו וילה', כמחווה למהפכן המקסיקני.

ב-1948 יסד ביחד עם בארנט ניומן, ויליאם באזיט ואחרים בית ספר לאמנות, אשר למרות משך קיומו הקצר, הפך להיות למרכז הדיונים של אמני ניו-יורק ותנועת האקספרסיוניזם המופשט. ב-1952 פירסם ספר על ה'אדא', שתרם רבות לחידוש ההתענינות בקורותיה של התנועה; ספר זה הוא חלק מסידרת פרסומים על האמנות המודרנית אותה כתב משנת 1945 ואילך. בתחילת שנות ה-1960 פנה לכיוון הקרוב לסגנון 'שדה הצבע' (משטחי צבע גדולים) וב-1965 התקיימה תערוכה מקפת של עבודותיו במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק. בשנים 1958-71 היה נשוי לאמנית האמריקאית הלן פרנקנטאלר.

עבודות עיקריות: 'מחווה לרפובליקה הספרדית' - סידרה בת 150 וריאציות (1949-76). 'חמש אחר הצהריים' - מחווה למשורר הספרדי פרדריקו לורקה (1949). 'אלגיה לאירלנדי' (1965).

בנוסף להיות מאדרוול אחד האמנים הבולטים של ארה"ב, גדולה חשיבותו ותרומתו להבנת תהליך התפתחותה של אסכולת ניו-יורק מהסוראליזם וזרמים אחרים של האמנות המודרנית באירופה וביבשת אמריקה.

Levine, Jack

לויין, ז'אק

1915-

צייר אמריקאי-יהודי. מהנציגים המאוחרים של הראליזם החברתי בארה"ב. נולד בארה"ב. התחיל דרכו באמנות כתלמיד בית ספר יהודי לאמנויות, המשיך במכללת המוזיאון באמנות של בוסטון ולבסוף (1929-31) במכללת הרווארד. ב-1935 השתתף בפרויקט הסיוע לאמנים של ממשלת ארה"ב. במסגרת זו עבד בשכונות העוני של בוסטון. כאן צייר את מראות הסביבה וכן רישומים סאטיריים של פוליטיקאים מושחתים. ב-1936 זכה לפרסום ראשון בבוסטון וב-1939 הוזמן להציג בניו-יורק. מכאן ואילך המשיך לויין לצייר באותו סגנון, שהוא סינטזה בין הראליזם האקספרסיבי של אסכולת פאריז (פסקין, סוטין, רואו) והראליזם החברתי של ארה"ב.

ב-1959 מצא נשיא ארה"ב לנכון להביע את מורת רוחו מהתמונות שלויין שלח לתערוכה, שאורגנה ע"י משרד החוץ האמריקאי במוסקבה. מאידך זכה לשבחים ב-1973 מפיו של האפיפיור פאול ה-VI, שרכש עבור הוותיקן את תמונתו 'קין והבל' ב-1978 נערכה תערוכה מקפת של יצירות במוזיאון היהודי בניו-יורק.

Lippold, Richard

ליפולד, ריצ'ארד

1915-2002

פסל ומעצב אמריקאי. נולד ב-מילווקי. בנו של מהנדס מכונות. למד אמנות באוני' שיקאגו ועיצוב המוצר במכון לאמנות בשיקאגו. סיים ב-1937 ופתח משרד עצמאי, כמעצב, ב-מילווקי. ב-1942 החל לעסוק בפיסול במתכת בהשפעת עבודותיו של נחום גאבו. ליפולד ידוע בעיקר בזכות פסליו, בסגנון קונסטרוקטיביסטי, העשויים

פריז (Purchase 1968-78) ועוד בניני חינוך רבים. כמו כן תכנן, בשנות ה-1980, את אחד מגורדי השחקים המודרניים, במנהאטן, ניו-יורק. בארנס נחשב לאחד מהאדריכלים הראשונים שחיפשו לתרגם צורות מסורתיות מוכרות לשפה גיאומטרית מודרנית. נפטר בהיותו כבן 89.

קאלמן, גרהרד
Kallman, Gerhard
-1915

אדריכל אמריקאי-גרמני. נולד בברלין. היגר לאנגליה עם משפחתו (1936). למד אדריכלות ב-A.A. (סיים 1941). עורך משנה של כתב העת R.A. בלונדון (9-1945). השתקע בארה"ב בשנת 1949. מנחה לאדריכלות במכללת קופר יוניון (5-1951), בקולומביה (62-1958) ולאחר מכן בהרווארד. זכה בתחרות לתכנון בנין עיריית בוסטון (1962) בשיתוף עם מייקל נוואל מקינל (McKinnell 1935) ואדוארד פ. נולס (Knowles 1929). בנין זה נחשב עד היום לאחת הדוגמאות היותר מוצלחות של הסגנון הקרוי 'ברוטאליזם חדש' בגירסתו האמריקאית. בהמשך הצטרף ווד, והשותפים תכננו מספר בניינים עם זיקה לסגנון המסורתי.

זאנוסו, מאריו
Zanuso, Mario
-1916 מעצב. ר' עמ' 747.

עוקשי, אבשלום
Okashi, Avshalom
1916-1980 צייר. ר' עמ' 722.

דנציגר, יצחק
Danziger, Issac
1916-1977 פסל. ר' עמ' 722.

פימה
Fima
1916-2005 צייר. ר' עמ' 722.

ארמיטאג', קנת
Armitage, Kenneth
1916-2002

פסל בריטי. יליד לידז. כאן למד אמנות שלוש שנים, המשיך בלימודיו במכללת סלייד בלונדון (9-1937). גויס לצבא במלחמת 2. לימד פיסול במכללת באת (BATH 56-1946). בתקופה זו הגיע לסגנון המיוחד, שהוא סינטזה בין הפיגוראטיבי והמופשט. באותה תקופה השמיד את כל עבודותיו המוקדמות. הציג לראשונה (1952) ועד מהרה זכה לפרסום בין לאומי. ארמיטאג', בדומה לצ'אדוויק יכול להחשב כממשיך מסורת הפיסול המודרני באנגליה ברוח הנרי מור. נפטר בהיותו כבן 86.

הלפרין, לורנס
Halperin, Lorence
1916-1995

אדריכל אמריקאי. נולד בעיר ניו-יורק. בן למשפחה יהודית (אמו, רוז הלפרין, היתה שנים רבות נשיאת 'הדסה' ארה"ב). למד הנדסה באוני' קורנל (39-1935) ובאוני' ויסקונסין (תואר שני 41-1939). לאחר מכן השתלם בהרווארד בעיצוב נוף (2-1941). שרת כקצין בחיל הים במלחמת 2 (5-1942). עם שחרורו עבר לסן פרנסיסקו והיה שותף עם מעצב הגנים הנודע תומאס ב. צ'רץ' (9-1945); עצמאי (76-1946) ושוב שותף עם סו יונג לי איקדה (מאז 1976).

בשנים 5-1963 היה יועץ למחלקה לפיתוח כבישים במדינת קליפורניה ומרצה אורח באוניברסיטאות שונות (ואנקובר, צפון קארוליינה, פנסילבניה וברקלי קליפורניה).

עבודות עיקריות:

תכנית אב לאוני' דיוויס, קליפורניה (1952); כיכר המרכז הרפואי באוני' סטאנפורד, קליפורניה (1957); תכנית אב למרכז היריד הבין לאומי, סיאטל (1957); כיכר בפורטלנד, אורגון (1961); תכנית אב לאיי התולה (1968); וכן עוד עשרות ככרות ופארקים בכל רחבי ארה"ב ובעיקר בסן פרנסיסקו וסביבתה.

עבודות בישראל: תכנית אב לגן המרכז הרפואי 'הדסה' בירושלים (1965); תכנית אב לפארק הלאומי, הר הכרמל (1971).

בין ספריו: ערים (1963); כבישים (1966); התהליך היצירתי בסביבה האנושית (1970).

ג'והאנסן, ג'ון
Johansen, John
-1916

אדריכל אמריקאי. שילב בעבודותיו מרכיבים שונים של גדולי המודרניזם ובהמשך לברוטאליזם והקונסטרוקטיביזם הרוסי. נולד בניו-יורק. למד אדריכלות בהרווארד בהנחית גרופיוס וברויר. בתום לימודיו עבד עם ברויר ואחר כך במשרד S.O.M בראשותו של גורדון בונשאפט. בשנת 1948 פתח משרד עצמאי בניו-קיינאן (כנען), קונטיקט. ב-1970 העביר את משרדו לניו-יורק. ג'והאנסן משמש כמנחה לאדריכלות במכללת פראת (PRATT) מאז 1976. עבודות עיקריות: שגרירות ארה"ב בדאבלין, אירלנד (1964); בנין עגול שקירותיו החיצוניים עשויים מאלמנטים של בטון טרום בעל צורות פיסוליות; בנין התיאטרון באוקלהומה (70-1966), שסגנונו מזכיר את הקונסטרוקטיביזם הרוסי לפחות מבחינת חשיפת חלק מהמערכת הטכנית כמרכיב עיקרי של העיצוב.

בשנות ה-1960 יצגו ג'והאנסן, פאול רודולף וגרהארד קאלמן את הגירסה האמריקאית, היותר מעודנת של 'הברוטאליזם החדש'; סגנון שראשיתו בעבודותיהם של מספר אדריכלים בריטים, ביניהם פטר ואליסון סמיתסון.

בלזיצמן, איליה
Belizman, Ilia
1917-2006 אדריכל. ר' עמ' 723.

פינס, יעקב
Pins, Yaacov
1917-2005 צייר. ר' עמ' 723.

וויית, אנדריו
Wyeth, Andrew
1917-2009

צייר אמריקאי. נולד בפנסילבניה. למד ציור אצל אביו שהיה מאייר נודע בשעתו. ערך תערוכות יחיד ראשונה בגיל 20 (1937) בניו-יורק. מאז ועד היום התמיד בציור בצבעי מים בסגנון ריאליסטי פרטני על נושאים הלקוחים מהאיזורים הכפריים, של מדינות פנסילבניה ומיין, בהן הוא משלב דמויות בתנוחות דרמטיות רומנטיות.

פיי, איז מינג
Pei, I.M.
-1917

אדריכל אמריקאי. נודע כמתכנן מבנים ציבוריים גדולים בסגנון אלגנטי עם זיקה למודרניזם. זכה לפרסום בינלאומי בזכות פרמידת הזכוכית המשמשת גג הכניסה החדשה למוזיאון הלובר בפאריז. נולד בעיר קאנטון, סין. הגיע לארה"ב בגיל 18 על מנת ללמוד הנדסת בנין (אוני' פנסילבניה, אמ.אי.טי). לאחר סיום לימודיו ב-1939 לא יכול היה לחזור לסין בגלל המלחמה ונשאר לעבוד במחקר

Scarpa, Carlo

סקארפה, קרלו

1906-1978

אדריכל ומחנך איטלקי. יצר סינטזה בין הסגנון ההסטורי- מסורתי והמודרני ומחלוצי הפוסטמודרניזם. נולד בונציה. למד בבית סכני בויצנצה (1917-19) ואדריכלות באקדמיה בונציה (1920-25). שרת בצבא (1926). פתח משרד רב תחומי בונציה (1927-62). בהמשך פעל בויצנצה עד מותו. סקארפה היה יועץ לחברות עיצוב: מוראנו - חפצי זכוכית (30-1927). מפעל חניני (1933-47) וחבי' קאסינה מ-1969 ואילך. במקביל הינחה אדריכלות ועיצוב המוצר ועמד בראש הפקולטה לאדריכלות באוני' ונציה. בצעירותו הושפע מזרמים שונים באדריכלות, מהסגנון הביזנטי ועד הדה-סטיל.

סקארפה עסק בעיצוב מוצרים, תערוכות, עיצוב פנים ואדריכלות, כמו גם עבודות שיפוץ של בניינים עתיקים בונציה, פירנצה וערים אחרות. פרויקטים מפורסמים: עיצוב בית הקברות בריון (Brion) ליד טרביזו (1970-2); הגלריה הלאומית בארמון אבטליס בפרמו (1953); פנים מוזיאון האקדמיה בונציה (6-1954); פנים מוזיאון קסטלווקיו בוורונה (1964), ביתנים ותערוכות במסגרת הבינאלה בונציה.

יש הרואים בעבודותיו של סקארפה את שלב המעבר מלואי קאהן לפוסטמודרניזם. השפיע על דור האדריכלים ברישומיו, פרסומיו, תערוכותיו והרצאותיו.

בני סקארפה - טוביה (נולד 1935) ו-אפרא (נולד 1937) - שלא כמו אביהם האדריכל - מתמסרים בעיקר לעבודות עיצוב משותפות עבור מפעלי הזכוכית של וניני, חברת הרהיטים קאסינה ועוד.

Munari, Bruno

מונארי, ברנו

1907-1998

פסל ומעצב איטלקי. זכה לפרסום בינלאומי. עסק בניסויים שונים, מפורזים עד לאמנות קונקרטי. נולד במילאנו. בהיותו בן 24 (1931) היה מעורב במיצג האוירי של הפוטוריזם. כמו כן יצר פסלים נעים מחוטי ברזל, מעין 'מובילים', להם קרא בשם MACHINES INUTILES (מכונות ללא תועלת). בסוף שנות ה-1930 (1938) פרסם את אחד המאניפסטים הרבים שחיבר תחת הכותרת: MANIFESTO DEL MECHINISMO - דהיינו אמנות הנוצרת באמצעים מכניים תעשייתיים. לאחר המלחמה היה בין מיסדי תנועת 'האמנות הקונקרטי' באיטליה (1949), ששמה לה למטרה להפיץ את הרעיונות שלו, של מקס ביל ואחרים, על היצור התעשייתי של מוצרי אמנות ובמקביל על המוצר התעשייתי כאמנות. בהמשך ערך מחקרים בנושא האור (1957) ועל כך זכה מפי פיקאסו לכינוי 'הלאונרדו החדש'. באותה שנה החל לעצב מוצרים, לעתים שימושיים ולעתים אמנותיים, עבור חברת DANESE - ביניהם, אחד היותר מפורסמים, מערכת שולחנית (1958), העשויה בצורת קופסאות מפלסטיק שחור ומתכת. אין ספק שמונארי הצליח לישם את מטרתו המופיעה בכותרת ספרו: 'העיצוב כאמנות', כמו גם את האמנות הנוצרת בסדרות תעשייתיות (MULTIPLE) שהיתה לה השפעה לא מבוטלת על מספר אמנים ביניהם: האמן השוויצרי ז'אן טינגלי (Tinguely) שנודע בזכות יצירת מכונות חסרות תועלת המשמיעות קולות ולעתים אף הורסות את עצמן, וכן האמן האמריקאי ארנסט טרובה

הנדסי בטחוני. בשנים 8-1945 הוזמן ללמד גיאודסיה בהרווארד. מ-1948 עבד כמעצב בחברות בניה גדולות עד שפתח משרד עצמאי (1955) בניו יורק.

משרדו של פיי נחשב לאחד הבולטים והגדולים בתחום הקרוי 'אדריכלות איכותית'.

עבודות עיקריות: המרכז הלאומי לחקר האטמוספירה בקולורדו (1967); מוזיאון בעיר סיקרוס (1968); האגף המזרחי של הגלריה הלאומית וושינגטון (8-1971); 'פרמידת הזכוכית' - הכניסה החדשה למוזיאון הלובר בפאריז (1989).

Knoll, Florence

נול, פלורנס

1917-

מעצבת אמריקאית. שם משפחתה מהבית שוסט. למדה במכללת קראנברוק אצל סאריין האב והבן. נישאה להנס נול (1914-1955), בנו של בעל נגריה רהיטים מגרמניה שהיגר לארה"ב (1937).

ב-1947 פתחו הזוג נול אולם תצוגה בניו-יורק, עם רהיטים ובדים, שעוצבו עבורם במיוחד. שם המעצב הפך לחלק מקידום המכירה ובתמורה קיבל תשלום באחוזים. עד מהרה הלך והתפתח העסק שייצג בין השאר את מרסל ברז'ר, מיו ואן דר רו, איזאמו נוגוצ'י, ארו סאריין, הארי ברטויה, צ'ארלס וריי אימס, אלכסנדר ג'ירארד.

לאחר מות בעלה בתאונה בגיל 41 (1955), המשיכה פלורנס נול בניהול העסק עד לפרישתה בתחילת שנות ה-1980. במשך השנים הלכו ונוספו עבודותיהם של מעצבים רבים, ביניהם אדריכלים כגון ריצ'ארד מאייר, גאוואטמי וסיגל. כיום, לאחר פרישתה של פלורנס נול, ממשיכה חברת נול להתנהל גם כרשת בין לאומית - בשיתוף עם החברה האיטלקית קאסינה.

Sottsass, Ettore

סוטסאס, אטורה

1917-2007

אדריכל ומעצב איטלקי. מחלוצי הפוסט-מודרניזם הבינלאומי. נולד להורים איטלקים באינסברוק, אוסטריה. למד אדריכלות בטורינו (9-1935), לאחר שירות צבאי במלחמת ע"ע. פתח משרד עצמאי במילאנו (1946) וכן הוזמן (מאז 1958) כאדריכל-מעצב יועץ של חברת אוליבטי.

בשנת 1961 ביקר בהודו וכתוצאה מכך חל מיפנה בתפיסת עולמו שהפכה ספקנית לגבי הנחות היסוד (הפרות הקדושות) של המודרניזם. כמו כן השתתף בתערוכת העיצוב האיטלקי במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק (1972). לאחר מכן הצטרף לקבוצת 'אלכימיה' (נוסדה 1979). לאחר שנתיים יסד את קבוצת 'ממפיסי' (1981).

נודע כאחד מפורצי הדרך בעיצוב הפוסט מודרני; סגנון המזוהה גם עם מדפיית ספרים צבעונית-היתולית (1981) שהקנתה לו פרסום בין לאומי. נפטר בהיותו בן 90.

ITALIAN DESIGNERS

מעצבים איטלקים

Ponti, Gio

פונטי, ג'יו

1979-1891 אדריכל ומעצב איטלקי. ר' עמ' 598.

Venini, Paulo

וניני, פאולו

1959-1895 מעצב איטלקי. ר' עמ' 606.

Albini, Franko

אלביני, פרנקו

1977-1905 מעצב איטלקי. ר' עמ' 670.

Branzi, Andrea -1938

Deganello, Paolo -1940

אלכימיה ALCHYMIA. סדנת מעצבים איטלקים (נוסדה 1979), ביניהם כמה שהשתייכו קודם לכן לקבוצת ארכיזום (ARCHIZOOM). מטרתם העיקרית הייתה לנתק את העיצוב מהמגבלות המעיקות של מסחריות, תהליכי יצור ושיווק. על הקבוצה נמנו בין השאר:

Sottsass, Ettore 1917-2007

Mellini, Alessandro

Branzi, Andrea -1938

ממפיס MEMPHIS. שמה של קבוצת מעצבים שהתקבצו סביב האדריכל-המעצב האיטלקי אטורה סוטסאס. העבודות שהציגו היו סינטזה של מודרניזם, 'פופ', חומרים וצבעים בלתי צפויים - הכל ברוח ההומור הלעגני של הפוטוריזם, הדאדא והסורראליזם. כל אלה גרמו כצפוי לסערה תקשורתית, שסייעה לא מעט בגיבוש תדמית חדשה, המזוהה היום עם הסגנון הפוסטמודרני בעיצוב. יחד הציגו ביריד הבייל לעיצוב הרהיט במילאנו ב-1981. חלק מחברי הקבוצה פעלו קודם לכן - בשנות ה-1970 - תחת השם 'אלכימיה'. אבל, בעוד קבוצת 'אלכימיה' וקודמתה 'ארכיזום' פעלו יותר בכיוון של מחקר וגישושים, זכתה קבוצת 'ממפיס' לתמיכה מחברת ארטמידה (ARTEMIDE) מאחר ומטרותיה היו פחות קיצוניות. בהמשך שיתפו פעולה עם 'ממפיס' גם מעצבים אחרים כגון האדריכלים הנס הולין ומייקל גרייבס. לעומת קבלת הפנים הנלהבת יחסית, שזכתה לה 'ממפיס' בחוגים רחבים, נמצאו גם מקטרגים רבים שראו בתופעה מעין אופנה חולפת העלולה להוביל את העיצוב המודרני בכלל והאיטלקי בפרט למבוי סתום. על קבוצת 'ממפיס' נמנו גם:

Branzi, Andrea 1938-

Cibic, Akdo 1955-

Lucchi, Michele de 1952-

Zanini, Marco 1954-

מגייסטרטי, ויקו

Magistretti, Vico

1920-2006

אדריכל איטלקי. נולד ולמד אדריכלות במילאנו (סיים 1945). כמו אדריכלים איטלקיים רבים, פנה לעיצוב מוצרים ורהיטים. מגייסטרטי עובד עם יצרנים ידועים (ARTEMIDE, CASSINA). בנוסף לעבודתו באיטליה כמעצב, מלמד מגייסטרטי במכללה המלכותית לאמנות בלונדון.

מאניארטי, אנג'לו

Mangiarotti, Angelo

1921-

אדריכל ומעצב איטלקי. נולד במילאנו. למד בפוליטכניון במילאנו. לימד במכון הטכנולוגי (I.I.T 1953-4). שותף עם ברונו מוראסוטי (Morassuti). עצמאי מאז 1960. סגנונו האדריכלי של מאניארטי מהווה סינטזה בין המינימאליזם של מיו ואן דר רו ושיטת הבטון הטרורס (יחידות חוזרות) של פייר לואיגי נרווי. בתחום עיצוב המוצר ידוע בזכות שרון שולחני, כלי בית משיש וכלי שולחן מכסף, המיוצרים ע"י החברות נול ומונארי.

גרגוטי, ויטוריו

Gregotti, Vittorio

1927-

(Trova) שיצר סדרות של דמויות אדם ממתכת המתפרקות כתשבץ תלת מימדי על מנת להמחיש את היחס הסמלי בין אדם למכונה. ב-1959 נערכה תערוכה של עבודותיו במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק ובמוזיאון של בריסל ושנה לאחר מכן (1960) במוזיאון לאמנות בטוקיו.

קאסינה, סזאר

Cassina, Cezar

1909-

יצרן רהיטים איטלקי. משפחתו עסקה ביצור רהיטים מאז המאה ה-18. למד רפדות ופתח עסק עצמאי בשותפות עם אחיו (1927). עד מלחמת 2 התמקדו האחים בעיקר בעבודות פרטיות. לאחר מכן החלו לייצר רהיטים מודרניים, לפי עיצובים של פרנקו אלביני, ג'יו פונטי, ויקו מאגייסטרטי, מאריו בליני ועוד. בשנות השישים הוסיפו גם סדרות של ריהוט מודרני קלאסי, לפי דגמים של לה קורבוזייה, גריט ריטוולד, מאקינטוש, ברורר ועוד.

פוצ'י, אמליו

Pucci, Emilio

1914-

מעצב ויצרן אופנה איטלקי. נולד למשפחת אצולה מפירנצה. ב-1954 החל מייצר חולצות ושמלות משי-ג'רסי קלות, עם דוגמאות הדפס מופשטות ומיוחדות, כמו כן ייצר סדרות של צעיפים ונתן חתימתו למוצרים נוספים כגון בגדי ג'ינס, תחתונים, שטיחים ועוד. פוצ'י גורס שבעידן המודרני של תנועה ושחרור, אין טעם שמחיר בגד יעלה כמחירה של טיסה סביב העולם. גישה עממית זו באה לביטוי בדעותיו הפוליטיות, כחבר הפרלמנט האיטלקי מטעם המפלגה הליברלית 1963-72.

זאנוסו, מאריו

Zanuso, Mario

1916-

אדריכל איטלקי. למד בפוליטכניק במילאנו (סיים 1939). היה מעורכי כתב העת לאדריכלות ועיצוב 'קאזאבלה' (1947-9). מ-1956 עבד ביחד עם המעצב ריצ'ארד סאפר. נודע בזכות עיצוב רהיטים, מכשירי רדיו, טלוויזיה, מכונות ועוד - כולם מהדוגמאות הבולטות של הסגנון המודרני.

קאסטיליוני, אשיל

Castiglioni, Achille

1918-2002

מעצב איטלקי. למד בפוליטכניק במילאנו (סיים 1944). פתח משרד (1945) ביחד עם שני אחיו, גם הם אדריכלים, שנודעו באיטליה בזכות עיצובי רהיטים ומוצרים. משנת 1947 השתתף קאסטיליוני בכל תערוכות העיצוב (טרינאלה) במילאנו. מ-1955 זכה פעמים רבות בפרס היוקרתי 'קומפאסו דורו', ועיצוביו נרכשו ע"י המוזיאונים לאמנויות העיצוב בארצות שונות; כמו כן היה ממסדי (1956) התאחדות מעצבי המוצר באיטליה. עבודות עיקריות: שרפרף עשוי ממושב של טרקטור, עם רגל בדימוי ידית של את חפירה (1957); מנורת קריאה בצורת קשת מתכת ורגל מבלוק שיש, שהפכה לאחד המוצרים הקלאסיים של עיצוב הפנים המודרני (1962). משנת 1969 לימד עיצוב בפוליטכניק בטורינו. נפטר בהיותו כבן 84.

ארכיזום ARCHIZOOM. סדנת מעצבים ואדריכלים איטלקיים. פעלו בין השנים 1966-74, תחת השפעת סגנון ה'פופ' בציר, וקבוצת ארכיגרם באדריכלות. לרעיונותיהם היתה השפעה רבה על הקבוצות שפעלו אחריהם, שהביאו בסופו של דבר ליסוד הזרם ה'פוסט מודרני'. על הקבוצה נמנו בין השאר:

מאז שנות השישים. בין עבודותיהם המפורסמות: רדיו וטלוויזיה 'BRION VEGE' (1965).

בשנת 1969 פתח משרד עצמאי ומאז עיצב מספר רב של מוצרים בהם שילב טכנולוגיה, אסתטיקה ולעתים הומור, כגון: מנורת שולחן (1978); מכשיר ביתי להכנת קפה (1979) עבור חברת ארטימדיה; קומקום עם מכסה-משרוקית בגוונים ומתכות שונות עבור חברת אלסי (1982). ב-1980 הוזמן כיועץ ראשי לעיצוב בחברת I.B.M.

Bellini, Mario

בליני, מאריו
1935-

אדריכל ומעצב איטלקי. מהבולטים בין המעצבים המודרניים והפוסטמודרניים. פתח משרד עצמאי ב-1962. כעבור שנה הוזמן כיועץ לחברת אוליבטי, עבורם עיצב מכונת כתיבה (1978). עבודות אחרות: מיטה מתקפלת (1966), כורסא (עבור קאסינה 1967), שולחנות פלסטיק (1968). נודע במיוחד כסא עם כסוי עור (עבור קאסינה 1977). הוזמן לעצב כלי שולחן עבור חברת רוזנטל. למד במילאנו (סיים 1959).

סגנונו מלוטש, מקצועי ובעל ביטוי חזק וללא הנימה הכוחנית המאפיינת את חבריו למקצוע באיטליה. בליני היה גם אחד הראשונים שהבחין באחידות הטכנולוגית של רוב המכשירים החשמליים המודרניים ומכאן הצורך במציאת בסיס חדש לעיצוב, מעבר לתפיסה המיושנת של FORM FOLLOWS FUNCTION - שלא נותר ממנה אלא הגורם הארגונומטרי ואילו כל השאר אינן אלא העדפות אסתטיות, פסיכולוגיות. היבט נוסף בעבודותיו הוא ההשענות על דגמי עץ ללא כל סקיצות מוקדמות - לפני התחלת תהליך הקרוי על ידו 'הפרזנטציה האמנותית'.

* * * * *

Weil, Shraga

וייל, שרגא

1918-2009 צייר. ר' עמ' 724.

Tepler, Shmuel

טפלו, שמואל

1918-1998 צייר. ר' עמ' 724.

Nikel, Lea

ניקל, לאה

1918-2005 ציירת. ר' עמ' 724.

Elhanani, Aba

אלחנני, אבא

1918-2008 אדריכל. ר' עמ' 724.

Axelrod, Avraham

אקסלרוד, אברהם

1918-1987 אדריכל. ר' עמ' 724.

Rudolph, Paul

רודולף, פאול

1918-1997

אדריכל אמריקאי. נחשב בשעתו לילד הפלא של אדריכלות ארה"ב. למד אדריכלות במכון הטכנולוגי ב-אלבאמה (1935-40). המשיך לימודיו ב-הרווארד אצל גרופיוס וברויר (1940-3). שרת כקצין בחיל הים (6-1943) וחזר להרווארד (1946-7). לאחר מכן שהה שנה באירופה, בכספי מילגת לימודים. הצטרף כשותף למשרד אדריכלים בפלורידה (52-1948). משרד עצמאי (8-1952). ראש המגמה לאדריכלות באוני' ייל (65-1958). מ-1965 בעל משרד עצמאי בניו-יורק. פאול רודולף נחשב בשנות ה-1940' וה-50' לילד הפלא של אדריכלות ארה"ב. סגנונו בשנים אלו נתן ביטוי לתחושות של אופטימיות וקלות נעורים. מעמדו התחזק עוד יותר כאשר מונה לראש המחלקה לאדריכלות באוני' ייל ב-1958. בשלב זה עבר סגנונו מהפך, לכיוון

אדריכל, תאורטיקן ומעצב איטלקי. נולד במחוז נובארה בצפון איטליה. למד במכללה הפוליטכנית במילאנו (סיים 1952). עבד כשותף במשרד אדריכלים במילאנו (67-1952). ערך כתבי עת איטלקים שונים לאדריכלות, ומאז 1982 את 'קאזאבלנה'. הנחה ארכיטקטורה בפולטכניקום במילאנו (78-1964) ובונציה מאז 1978.

גרדוטי נחשב לאחד הדוברים החשובים של העיצוב האיטלקי החדשני של שנות ה-1970' וה-80', באמצעות כתבי העת שהיו בעריכתו כמו גם בזכות הרצאותיו ותלמידיו.

Colombo, Joe

קולומבו, ג'ו
1930-1971

מעצב איטלקי. נחשב למוביל בין המעצבים בשנות ה-1960'. לאחר מותו בלא עת, מהתקף לב בגיל 41, היה במשך שנים רבות מושא להערצה בלתי מסוייגת.

קולומבו למד ציור באקדמיה בררה (Brera) ואדריכלות במכון הטכנולוגי במילאנו. עוד בהיותו סטודנט, בגיל 21 (1951), פגש שני ציירים איטלקיים בני גילו וביחד יסדו תנועת אמנות Movimento Nucleare, שהושפעה מיצירותיהם של חברי קבוצת קובר'יא (ע"ע יורק). בהמשך (53) עשתה הקבוצה ביחד עם יורן נסיון להקמת תנועה בינלאומית למען באוהאוס פיגוראטיבי, שהיתה קשורה לביה"ס לעיצוב באולם (ULM). שתי תנועות אלו נחשבות לנסיון אירופאי כנגד השתלטותה של האמנות של האקספרסיוניזם המופשט, הן בגירתו האמריקאית של אסכולת ניו-יורק (פולוק) והן כנגד ה- Informalism האירופאי. קולומבו נודע בזכות יצירותיו האוואנגארדיות בתחום הציור והפיסול. ב-1962 פתח משרד עצמאי לעיצוב ואדריכלות במילאנו. במסגרת זו עיצב מספר רהיטים וגופי תאורה לבית. לדבריו היתה נטיתו 'אנטי-עיצובית' ביסודה. לעומת זאת, הדגיש את 'הכוונה' ו'המשמעות' כעולות בחשיבותן על ההיבט הצורני. עבודותיו של קולומבו היו חלק חשוב בתערוכת 'הנוף הביתי' (THE NEW DOMESTIC LANDSCAPE), שאורגנה ע"י אמיליו אמבאז (ע"ע) במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק.

Vignelli, Massimo

וינלי, מאסימו
1931-

אדריכל ומעצב איטלקי. מהבולטים בתחום עיצוב המוצר. למד אדריכלות בונציה, בתום לימודיו עבד כמעצב כלי זכוכית אצל פאולו וניני (57-1954). ב-1960 פתח משרד פרטי במילאנו, ביחד עם אשתו ללה (Lela). ב-1964 עברו לשיקאגו, ארה"ב והועסקו ע"י חברת הענק לאריזה CONTAINER CORPORATION OF AMERICA. לאחר מכן שוב פתחו משרד פרטי ומאז התמחו במגוון של עיצובים, כולל עיצוב רהיטים ופנים עבור חברות שונות ביניהן 'נולי' (2 Knoll 1971-2) ועיצוב הגרפיקה לרכבת התחתית של וושינגטון ועוד. הצלחתם של הזוג וינלי הפכה לשם דבר גם מעבר לחוג הקבוע של המתעניינים בעיצוב.

Sapper, Richard

סאפר, ריצ'ארד
1932-

מעצב גרמני-איטלקי. למד הנדסת מכונות ולאחר מכן הועסק ע"י חברת מרצדס-בנץ בשטוטגארט. ב-1958, בהיותו בן 25, השתקע במילאנו והתקבל למשרדו של ג'יו פונטי. בהמשך יצר שותפות עם מארקו סאנוסו. במסגרת זו עיצבו השניים כמה חפצים המסמלים את תרבות השפע

הברוטאליזם החדש' בגירסתו האמריקאית היותר מעודנת: במקום השימוש בתבניות יציקה סטאנדרטיות מלוחות עץ עבר לתבניות משוננות כולל סיתות בטון. התוצאה המתקבלת, המהווה סינטזה בין בטון גלוי ואבן מסותתת, זכתה לכינוי 'קורדרוי' בגין הדמיון לבד זה (ר' מוזיאון ת"א בתכנון יצחק ישר ודן איתן). ראוי אולי לציין שטקסטורת 'הקורדרוי' עולה גם בקנה אחד עם טכניקת הפרזנטציה, שהנהיג במשרדו עוד בשנות ה-1950, העשויה ברובה קוים אנכיים דקים. המטרה בסגנון היא להגיע לאחידות הטקסטורה; אחידות העולה בקנה אחד עם שאיפתו של רודולף ליצור את תחושת היד המכוונת ושליטה במוצר המוגמר. רודולף עבד עד כה על למעלה מ-150 הזמנות עבודה, מהן: 58 בנייני מגורים פרטיים, כולל תוספות, פנים ושיפוצים; 19 בתי ספר; 12 בנייני משרדים; 8 בנייני ממשלה; 7 אוניברסיטאות; 5 מבני דת; זאת בנוסף לשכונות מגורים, תכניות בינוי, שדה תעופה, חניון, מועדון ספורט, מועדון יאכטות בערב הסעודית, בנין שגרירות ארה"ב בירדן ועוד. למרות ההצלחה המסחרית, נשאר בבחינת הצגת יחיד ולא הפך לקבלן 'עבודות איכות', שהיא המגמה הרווחת ברוב המשרדים הגדולים בארה"ב ובעולם, כולל ישראל. פאול רודולף הוא גם מהאדריכלים הבודדים שלא סטה מדרכו מאז סוף שנות ה-1950 ולא פנה ליפוסט מודרניזם' שסחף את ציבור האדריכלים מאז סוף שנות ה-1970. זו אולי הסיבה, שסגנונו נראה קצת מיושן ועיקר עבודתו מאז נעשית מחוץ לתחומי ארה"ב, בעיקר בדרום מזרח אסיה. בשנת 1989, בהגיעו לגיל 70, זכה להכרה והערכה מחודשת, כאשר תלמידי האדריכלות בייל נרתמו לערוך תערוכה רטרופספקטיבית של עבודותיו; תערוכה המציינת את מלאות 30 שנה מאז נחנכה אבן הפינה של בנין הפקולטה, שהיא אחת מעבודותיו היותר ידועות.

אוטסון, יורן
1918-2008

אדריכל דני. נודע כמתכנן האופרה בסידני, מיצירות המופת של המאה. למד בעיר מולדתו קופנהאגן. התמחה אצל האדריכלים גונאר אספלונד (5-1942) ואלוואר אלטו (1946). ערך מסע לימודים (7-1946) באירופה, צפון אפריקה, מקסיקו וארה"ב (1949), כולל תקופה קצרה עם פ.ל.רייט בטאליאסן. ידוע בעיקר בזכות תכנון בנין האופרה בסידני (66-1956), פרס ראשון בתחרות בייל) שבוצע בשיתוף עם המהנדס הבריטי אובה ארופ. למרות פרסומו הבין לאומי קיבל אוטסון רק מעט מאד הזמנות עבודה, ביניהן שיכון בפרדנסבורג דנמרק (1962), בית הנבחרים בכווית (1972), ואילך) וכנסיה בקופנהאגן (1976). עם זאת יש רבים הסוברים שהן הכנסיה והן בית הנבחרים בכווית מהווים נקודות ציון בתולדות אדריכלות המאה העשרים. אוטסון זכה בפרס וולף לאדריכלות בשנת 1992. נפטר בהיותו בן 90.

תומסון, בנג'מין
1918-2002

אדריכל אמריקאי. נולד במינאסוטה. למד אמנות ב-ייל (41-1937). שרת כקצין בחיל הים במלחמ"ע. חבר מיסד בצוות אדריכלים (T.A.C) בראשות וולטר גרופיוס (65-1946). ב-1966 יסד חברה לתכנון ופיתוח פרויקטים.

כיהן כראש הפקולטה לאדריכלות בהרווארד (8-1963). כאדריכל נודע תומסון בעיקר בזכות הצלחתו בשיקום מחסנים באזורי נמל עזובים והפיכתם למרכזי קניות (בוסטון 1978, בלטימור, ניו יורק ועוד). כמו כן זכה להצלחה רבה כאשר הקים והפעיל רשת חנויות (D.R. לממכר חפצים המצטיינים ברמת העיצוב שפנתה ישירות לקהל - בניגוד למרכזי העיצוב שנועדו למעצבי פנים.

דינקלו, ג'ון
1918-1981

אדריכל אמריקאי. נולד ב-מישיגן וכאן גם למד הנדסה אדריכלית (סיים 1942). שרת במלחמ"ע בחיל הים בדרגת סרן (6-1943). עבד כאחראי לביצוע פרויקטים במשרד S.O.M בשיקאגו (50-1946). הצטרף למשרדו של ארו סארינן (שותף אחראי לביצוע מ-1956). לאחר מותו של סארינן המשיך את ניהול המשרד יחד עם קוין רוש (מכאן ואילך שונה שם המשרד לרוש, דינקלו ושות'). דינקלו ורוש היו בין הראשונים שהחלו להשתמש בזכוכית ובפלדה המחוסנת בפני תנאים אקלימיים (CORTEN). לרשימת עבודות ע"ע רוש (1922-Roche).

אייק, אלדו ואן
1918-1999

אדריכל הולנדי. מחלוצי הסטרוקטוראליזם בארכיטקטורה. היה מושא להערצה בשנות ה-1960 בזכות בית ספר ופנימיה ליתומים שתכנן באמסטרדאם (1960), היום מכללת ברלאז'. חי והתחנך באנגליה מגיל 6 עד גיל 17 (35-1924). למד אדריכלות בהולנד (1938) וציריך, (44-1939). עבד במחלקה לעבודות ציבוריות באמסטרדאם (50-1946). בתקופה זו היה גם חבר בארגון האמנים קובריא (51-1948). ב-1952 פתח משרד עצמאי. ב-1953 צורף לוועדה המכינה, 'צוות X', לקונגרס האדריכלות (CIAM). בשנים 67-1959 היה עורך כתב העת ההולנדי (DUTCH FORUM). במסגרת זו עשה לקידום רעיון הסטרוקטוראליזם באדריכלות; רעיון שמצא את ביטויו בפרויקט בית הספר ליתומים באמסטרדאם (60-1957). כמו כן חקר את שיטות הבניה באיזור נהר הניגר ב-מאלי (60-1959), כולל העיר המפורסמת טימבוקטו. מאז 1967 מכהן ואן אייק כמנחה לאדריכלות במכללת דלפט, הולנד. עבודות מפורסמות: בית ספר ופנימיה ליתומים, אמסטרדאם (60-1957); ביתן הפיסול במוזיאון ארנהם, הולנד (1966); בית הורים באמסטרדאם, שיש לו זיקה ברורה לקונסטרוקטיביזם.

גת, אליהו
1919-1987 צייר. ר' עמ' 725.

פובזנר, שמעון
1919- אדריכל. ר' עמ' 725.

סולרי, פאולו
-1919

אדריכל אמריקאי. קבע את המושג 'ארכולוגיה' לתאור הבנייה האידיאלית המשלבת ארכיטקטורה ואקולוגיה. נולד באיטליה. למד אדריכלות בטורינו 46-1941. סיים בתואר דר'. המשיך לימודיו בארה"ב אצל פרנק לויד רייט

קבוצתיות. מכאן ואילך צייר בסגנון מופשט המזכיר קליגרפיה סינית-יפנית.

Davis, Gene

דייויס, ג'ין

1920- ע"ע קארו ומינימאליזם עמ' 789.

Bohm, Gottfried

בוהם, גוטפריד

1920- אדריכל. ע"ע ב' דומניקוס עמ' 473.

Magistretti, Vico

מאג'יסטרטי, ויקו

1920-2006 מעצב. ע"ע עיצוב איטלקי עמ' 747.

Elul, Koso

אלול, קוסו

1920-1995 פסל. ר' עמ' 726.

Argov, Michael

ארגוב, מיכאל

1920-1982 צייר. ר' עמ' 726.

Bergner, Yossel

ברגנר, יוסל

1920- צייר. ר' עמ' 726.

Gross, Michael

גרוס, מיכאל

1920-2004 צייר. ר' עמ' 726.

Berenstein, Moshe

ברנשטיין, משה

1920-2006 צייר.

Yashar, Itzhak

ישר, יצחק

1920- אדריכל. ר' עמ' 726.

Shilon, Matityahu

שילון, מתיתיהו

1920- אדריכל. ר' עמ' 726.

Ipusteguy, Jean

איפוסטגי ז'אן

1920-

פסל צרפתי. החל דרכו כצייר פרסקות ועבודות זכוכית. בסוף שנות ה-1940 פנה לפיסול - תחילה של דמויות קטנות, לעתים מופשטות, ומשנות ה-1960 נעשו עבודותיו הגדולות יותר למעין 'נופים פיסוליים'. בשנת 1964 הוצג וזכה בפרס בביאנלה ב-ונציה. עבודותיו מצטיינות בין השאר בשילובים בלתי שגרתיים של שיש - לעתים מחוספס ולעתים מלוטש - בשילוב חומרים אחרים כגון מתכת.

Banham, Peter Reyner

באנהם, פטר ריינר

1920-1988

הסטוריון ותאורטיקן אנגלי. החל דרכו לפני מלחמת 2 כמתלמד בחברת מטוסים. כאן רכש מושגים מעשיים יסודיים בטכנולוגיה ובתעשייה, ששימשו אותו בהמשך דרכו. בשנות ה-1950 עבד כחבר מערכת כתב העת הבריטי REVIEW ARCHITECTURA. במסגרת זו פרסם סידרת מאמרים בהם קרא לבחינה מחדש של עקרונות הבסיס של המודרניזם. בזכות הסידרה (1960), שהתפרסמה תחת השם 'עיצוב ותאוריה בעידן המכונה הראשון', הוענק לו התואר דוקטור. עיקר הספר מתייחס לביקורת המושגים 'תעשייה', 'פונקציונאליזם' ו'טכנולוגיה', שהיו למעין סמלים מקודשים של המודרניזם. בו-זמנית צידד באנהם בסגנון ה'פופ' האנגלי של מחצית שנות ה-1950. מטרתו של באנהם הייתה לחזק תופעות עממיות באדריכלות ועיצוב (מכאן גם השם אמנות ה'פופ' ואמנות פופולארית = אמנות הנוצרת או מקובלת על שכבות רחבות של הציבור, בדרך כלל בניגוד לרגשותיהם של אניני הטעם).

בשנות ה-1970 עבר לארה"ב. כאן לימד בעיקר בלוס אנג'לס עד שמונה לפרופסור באוני-ניו-יורק; משרה שלא זכה לממש בגין מותו הפתאומי. באנהם ראה עצמו

בטאליאסן מערב (9-1947). חזר לאיטליה 1950-55. בגיל 36 היגר לארה"ב והשתקע באריזונה. שני בניינו הידועים: הראשון בנין הכיפה, ליד מקום מגוריו - מגורים לרווק במדבר. הכיפה מזכוכית נפתחת ונסגרת בהתאם לתנאים הסביבתיים (שמש, גשם וכו'); השני - בית חרושת לקרמיקה ליד אמלפי, איטליה - בו שילב צורות ביומורפיות ואריחים צבעוניים עם זיקה לעבודתו של גאודי.

ב-1961 יסד את עמותת 'קוסאנטי', המשמשת כבית ספר. בין השנים 1959-64 הכין מספר עיצובים לעיר אידאלית במדבר ל-2 מליון תושבים. עיר זו אמורה להתקיים בהרמוניה עם סביבתה תוך סיפוק צרכיה של האוכלוסייה. הרישומים והמודלים זכו להצלחה אדירה כאשר הוצגו ב-1970. לאחר מכן החל לבנות בפועל עיר דומה אך במימדים קטנים יותר (תוכנה 1951). 'עיר מדבר' אמורה לאכלס 4500 תושבים, להגיע לגובה 25 קומות ולהתרכז בשטח של 52 דונם מתוך שטח כללי של 3400 דונם. להערכת סולרי תסתיים בניית העיר עוד בשנת 2000, למרות שרוב העבודה, שהחלה ב-1970, נעשית ע"י מתנדבים, והמימון בעזרת תרומות, הרצאות ופסטיבלים המתקיימים במקום (סולרי נוהג לבקר ולהרצות מידי כמה שנים גם בישראל). מפרסומיו: 'העיר בדימוי האדם' 1969-ARCOLOGY.

De Carlo, Giancarlo

דה קרלו, ג'יאנקארלו

1919-2005

אדריכל איטלקי. נולד בגנואה. למד הנדסה במכון הפוליטכני במילאנו (סיים 1942) ואדריכלות באוני' ונציה (1945-49). פתח משרד עצמאי במילאנו ב-1950. מרצה לאדריכלות ותכנון ערים בונציה מאז 1955. היה חבר 'צוות X' (CIAM) של הקונגרס הבינלאומי לארכיטקטורה. דה קארלו נודע בזכות בניית מעונות הסטודנטים שתכנן לאוני' אורבינו, איטליה (6-1962) ושיכון עובדים עיש מטיאוטי ב-טרני, שתוכנן בשיתוף עם צוות אדריכלים (4-1970). שיכון זה הוא אחד הראשונים בהם יושמה שיטת התכנון בשיתוף האוכלוסייה המשתמשת. ע"ע ראלף ארסקין וכריסטופר אלכסנדר. (1914- Erskine; 1936- Alexander) נפטר בהיותו כהן 86.

Bo, Jorgan

בו, יורגן

1919-1999

אדריכל דני. נולד ולמד אדריכלות בקופנהאגן (סיים 1941). פתח משרד עצמאי (1943). יועץ הממשלה לשימור הסביבה (61-1946) ומנחה לאדריכלות בקופנהאגן מאז 1946. בו יורגן זכה לפרסום בין לאומי כאשר תכנן (1958) את המוזיאון לאמנות מודרנית 'לואיזיאנה' בסמוך לקופנהאגן; מוזיאון הבנוי כביתנים, בסגנון מודרני, המשולבים בין עצי החורש. נפטר בהיותו כהן 80.

Soulages, Pierre

סולאג', פייר

1919-

צייר צרפתי. נחשב לאחד הבולטים בין האמנים הצרפתיים שלאחר מלחמת 2. למד אמנות ב-מונפליה, אבל לאחר זמן קצר פנה לעיסוקים אחרים, כגון חקר הפיסול מתקופת הרנסאנס. לאחר שירות במלחמת 2 חזר למונפליה ועבד כחקלאי. ב-1946 עבר לפאריז והחל מציג בתערוכות

Mangiarotti, Angelo **מאנג'יארוטי, אנג'לו**
1921- מעצב. ר' עמ' 747.

Witkin, Shlomo **ויתקין, שלמה**
1921-2009 צייר. ר' עמ' 728.

Miller, Zvi **מילר, צבי**
1921- אדריכל. ר' עמ' 727.

Nadler, Michael **נדלר, מיכאל**
1921-1993 אדריכל. ר' עמ' 727.

Josic, Alexis **ג'וסיק, אלקסיס**
1921-
אדריכל. נולד ביוגוסלביה. למד ציור וקולנוע ואחר כך פנה לאדריכלות. ב-1953 היגר לצרפת וכעבור שנתיים הצטרף כשותף למשרד קאנדיליס וודז. בשנת 1963 פתח משרד בסוור (SEVRES) ליד פאריז. בשנים 9-1978 היה ראש צוות תכנון חלקה המזרחי של העיר ליל. לעבודות נוספות ע"ע קאנדיליס (1913-Candilis).

Cezar, (Baldaccini) **סזאר, (באלדאציני)**
1921-1998
פסל צרפתי. מחשובי הפסלים המופשטים בשנות ה-1960. השם המלא (סזאר באלדאציני). נולד ב-מארסיי. למד אמנות בבו-זאר ב-מארסיי ובפאריז. משנת 1947, בהיותו בן 26, עבד בעיקר בברזל ופלדה. כעבור 7 שנים, בהיותו בן 33, (1954) נערכה לו תערוכת יחיד ראשונה בפאריז. בשלב זה החל ליצור פסלים מגרוטאות, המזכירים מיני חרקים, עם זיקה מסוימת לעבודותיה של הפסלת ג'רמן רישייה. סזאר זכה להצלחה בין לאומית בשנות ה-1960 כאשר פנה לסגנון חדש - מכוניות מעוכות בצורת קוביה - שהיו לסימן ההיכר של עבודתו מכאן ואילך. נפטר בהיותו בן 77.

Appel, Karel **אפל, קארל**
1921-2006
צייר הולנדי. החל להציג ב-1947. השתייך למספר ארגוני אמנים צעירים מהן התגבשה קבוצת קובריא. ב-1950 עבר לגור בפאריז ומכאן ואילך הלך והתפרסם בחוגי האמנות בעולם. היה הצעיר מבין האמנים שיצירותיהם הוזמנו לבנין האונסק'ו בפאריז. אפל נחשב לחשוב שבין אמני הולנד שלאחר מלחמ"ע ואחד הנציגים הבולטים - עוד מתקופת היותו חבר קובריא - של האקספרסיוניזם המופשט או בשמו האירופאי 'אמנות לא פורמלית'. לימים התקרב לסגנון גיאומטרי יותר (HARD EDGE) אבל מבלי לאבד את הרוח האקספרסיוניסטית האופינית ליצירתו.

Haber, Shamai **הבר, שמאי**
1922-1995 פסל. ר' עמ' 728.

Shemi, Yehiel **שמי, יחיאל**
1922-2003 פסל. ר' עמ' 728.

Alechinsky, Pierre **אלשינסקי, פייר**
1922-
צייר בלגי. נולד בבריסל. הוריו רופאים ממוצא רוסי. למד איור וטיפוגרפיה בביה"ס הגבוה לאדריכלות ועיצוב. בשנים 1949-1951 השתייך לקבוצת קובריא. לאחר מכן

כתלמידו וממשיך דרכו של ניקולא פבזר והמסורת הגרמנית, לפיה התפתחותו של סגנון אדריכלי הוא תולדה של התפתחויות חברתיות שהן מעבר לפועלו של היחיד. עם זאת יש הבדל יסודי בין המורה לתלמיד: בעוד פבזר הבחין בין אדריכלות כאמנות לבין בניה גרידא (כך למשל, ההבדל בין קתדרלה לסככת אופניים) נטה באנהם לכיוון הרחבת הגדרת האמנות והאדריכלות גם לתחומי תרבות ה'פופ' וכל הכרוך בה, כחלק בלתי נפרד מהעולם החזותי הסובב את האדם המודרני.

Bass, Saul **בס, סול**
1920-1996
גרפיקאי אמריקאי. נולד בניו-יורק. נחשב כמי שהביא את הגרפיקה של הקולנוע האמריקאי לרמת אמנות. בין עבודותיו הידועות בתחום זה כרוזות לסרטים: כרמן ג'ונס; האיש בעל זרוע הזהב; מסביב לעולם בשמונים יום; סיפור הפרברים. נפטר בהיותו כבן 76.
עיצובים ידועים אחרים כוללים את סמליהם של חברת הטלפונים (AT & T), חברת האלומיניום האמריקאית; חברת התקשורת 'וורנר' ועוד עשרות חברות.

Blake, Peter **בלייק, פטר**
1920-2006
אדריכל אמריקאי. נולד בגרמניה והתחנך בבריטניה מאז 1935. למד אדריכלות באוני' לונדון (1938) ובמכללה הפוליטכנית ברח' רגינט לונדון (1939). בתקופת לימודיו עבד כמתמחה אצל סרג' צ'רמאיין בלונדון (9-1938). עבר לארה"ב (1940) והתאזרח (1944). המשיך לימודיו במכללה לאדריכלות בפילדלפיה (1-1940). עבד כמתמחה במשרד האו, סטנוורוב וקאהן (42-1940). שרת בצבא האמריקאי במלחמ"ע (47-1944). סיים לימודיו במכללת פראת בברוקלין ניו-יורק (9-1947). אוצר המחלקה לעיצוב ואדריכלות במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק (1948-50). עורך עמית כתב העת לאדריכלות 'פורום' (64-1950), עורך ראשי (72-1964). שותף במשרדי אדריכלים (71-1956). בנוסף היה חבר במספר ועדות מרכזיות בנושאי עיצוב אדריכלות ותכנון כולל במרכז לעיצוב באספן קולורדו (73-1965). השתתף בעריכה וכתביה בשבועון 'ניו-יורק מגזין' (78-1968). עורך ראשי של כתב העת אדריכלות פלוס (5-1972). יו"ר ביה"ס לאדריכלות במרכז בוסטון (9-1975). יו"ר המחלקה לאדריכלות ותכנון באוני' הקאתולית בושינגטון מאז 1979. למרות שבמרוצת השנים תכנן מספר פרויקטים מעשיים, עיקר השפעתו של פטר בלייק היא בתחום התיאוריה, הביקורת, החינוך והכתיבה. נפטר בהיותו כבן 86.
ספרים עיקריים:

Marcel Breuer (1949).
An American Synagogue for Today and Tomorrow (1954).
Sun and Shadow (1956).
Master Builders: Le Corbusier, Mies Van Der Rohe, Frank Lloyd Wright (1960;1976).
God's Own Junkyard: The Planned Deterioration of America's Landscape (1964).
New Forces (1971).
Form Follows Fiasco (1977).

מודעות פרסומת וצילומים מחיי היומיום. כך למשל תמונתו היותר מפורסמת משנת 1956:

JUST WHAT IS IT THAT MAKES TODAY'S HOMES SO DIFFERENT, SO APPEALING?

Baskin, Leonard

באסקין, ליאונרד

1922-2000

אמן אמריקאי. בן למשפחה יהודית. למד אמנות בארה"ב ואירופה. תערוכת יחיד ראשונה בניו-יורק ב-1939. זכה במילגת טיפאני (1947) בזכות פסליו ובמילגת גוגנהיים (1953) עבור הדפסיו. משנות ה-1950 ואילך לימד פיסול ב'מכללת סמית' בנורת המפטון מאסצ'וסטס. נפטר בהיותו כבן 78.

פסליו והדפסיו מתייחסים לנושאים שונים עם דגש על תחושת החרדה והמוות: 'בלייק' (1955); 'בארלאך מת' (1959); 'האדם התלוי' (1956); 'איש עם ינשוף' (1960); 'הבן האובד' (1976); 'רות ונעמי' (1978). בין הדפסיו המפורסמים: 'כל אדם'; 'אדם ושלוש' וכן איורים לספרים שונים אותם ביצע בבית 'דפוס הגהינום' שבבעלותו.

Diebenkorn, Richard

דיבנקורן, ריצ'ארד

1922-1993

צייר אמריקאי. נולד בפורטלנד, אורגון. למד באוני' סטאנפורד (1940-43) ובאוני' קליפורניה (1943-44). שירת במלחמת העולם השנייה. בתקופה זו ראה לראשונה, בושינגטון, מעבודתיהם של האימפרסיוניסטים הצרפתיים כמו גם של בונאר, מאטיס, בראק ופיקאסו.

לאחר שחרורו לימד במכללה לאמנות בסן-פרנסיסקו (1947-50). בשלב זה עבר מציור פיגוראטיבי (טבע דומם ופנים) למופשט, ברוח אמנות התנועה של אסכולת ניו-יורק, בהשפעת האמנים רותקו, קליפורד סטיל ודה קונינג. בשנת 1955, בהיותו בן 33, החל לעבוד בסגנון חדש, שיש בו שילוב של סגנון פיגוראטיבי, מופשט גיאומטרי וצבעים רוויים - תוך יצירת ניגודים בין משטחים גדולים וארועי צבע קטנים. משנת 1975 זנח את הפן הפיגוראטיבי - בעיקר בסידרת OCEAN PARK ותמונותיו התקרבו למעין צילום אור צבעוני. עבודותיו הוצגו לעתים קרובות בקליפורניה, לונדון (1964 טייט גאלרי) המוזיאון היהודי והמוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק (1964). נפטר בהיותו בן 71.

Roche, Kevin

רוש, קוין

1922-

אדריכל אמריקאי. נולד באירלנד. סיים לימודיו באוני' דאבלין, לאחר תקופת התמחות בדאבלין ובלונדון (אצל מאקסוול פריי וג'ין דרו) היגר (1948) לארה"ב והתקבל (1951) למשרד ארו סאריין (שותף החל מ-1954).

ב-1961, לאחר מותו של סאריין, המשיך בשותפות עם ג'ון דינקלו. ב-1981, לאחר מותו של דינקלו, שינה את שם המשרד לקוין רוש ושות'.

עבודות עיקריות בשיתוף עם ג'ון דינקלו:

1961-8 מוזיאון אוקלנד, קליפורניה, הבנוי בחלקו מתחת לקרקע וכולל משטחים רחבים של גינות גג.

1963-8 מרכז 'קרן פורד' בניו-יורק, הכולל גינה פנימית.

עבר לפאריז, כאן המשיך לימודיו בתחומי הגרפיקה. ב-1955 נסע למזרח הרחוק והפיק סרט על הקליגרפיה היפנית.

מ-1961 ביקר מספר פעמים בארה"ב, מקסיקו והאיים הקנריים. ממאפייני יצירתו: איורים - מעין הערות שוליים - לתמונה מרכזית. בין תמונותיו גם כמה בדרות מחווה לצייר הבלגי גיימס אנסור. במקביל מרבה אלשינסקי באיור ספרים.

Bury, Paul

בורי, פול

1922-

פסל בלגי. למד ציור (9-1938). הציג תמונות עם קבוצת צעירים בלגים והיה פעיל בקבוצת האמנים קובר'א. ב-1953 עבר לפיסול והציג בתערוכת תנועה (MOUVEMENT 1955), בפאריז. תחילה התרכז בצורות מישוריות הניתנות להנעה ביד ע"י הצופים. בהמשך הוסיף מנועים המסובבים את היצירה באיטיות רבה.

לאחר שנים, בהן יצר עבודות קטנות מימדים ברוח שהיא על גבול ההומור והפיזט, עבר (1973) לפסלים גדולי מימדים (3 מטר) דוגמת הסידרה 'עמודים במשקל 25 טון'. עצם גודלם של העמודים, המסתובבים על צירם, אמור להגביר, לדעת בורי, את החוויה של הצופה הנע ביניהם.

Stankiewicz, Richard

סטאנקייביץ, ריצ'ארד

1922-1983

צייר ופסל אמריקאי. נולד בעיר ניו-יורק. למד ציור בניו-יורק בסדנה של הנס הופמן (1948) ולאחר מכן בפאריז, אצל פרנאן לגיה ופיסול אצל אוסיפ זאדקיין (51-1950). התמחה בעבודות ריתוך פלדה. עם שובו לניו-יורק במחצית שנות ה-1950 היה מהראשונים שפנו לפיסול בגרוטאות פלדה - מהן עם רמזים פיגוראטיביים ולעתים ברוח של הומור. קיים תערוכת יחיד ראשונה בהיותו בן 31 (1953) בניו-יורק ותערוכה מקפת במוזיאון היהודי בניו-יורק (1964). משנות ה-1970 הלכו עבודותיו והפכו יותר מופשטות וגיאומטריות. נפטר בהיותו בן 61.

Hamilton, Richard

המילטון, ריצ'ארד

1922-

צייר בריטי. נולד בלונדון. למד בקורסי ערב (40-1936) ובו זמנית עבד לקיומו בחברת פירסום, המשיך כשרטט מכונות (5-1941) וחזר ללימודים (51-1946). בשלב זה (1951), בהיותו בן 29, ערך תערוכת יחיד ראשונה בלונדון ולאחר מכן אירגן, עם אחרים, מספר תערוכות על נושאים כגון 'אדם תנועה מכונה' (1955) ו'זה המחר' (1956).

בשנת 1964 הוצגו עבודותיו במסגרת תערוכות אמנות 'ה'פופ' בהאג, וינה וברלין. בשנת 1966 אירגן בלונדון, עבור המועצה לאמנות, תערוכה מקפת של יצירות מרסל דושאם.

תמונתו 'מחווה לחברת קרייזלר', היתה מקור השראה לחקר הקשר בין עיצוב מכונות וסמלים מיניים, שנעשה ע"י מבקר האדריכלות הידוע ריינר באנהם. להמילטון היתה גם השפעה רבה על גישתה של קבוצת 'ארכיגראם' לאדריכלות וזיקתה לאמנות 'ה'פופ'.

המילטון נחשב לאמן מרכזי באמנות 'ה'פופ' בבריטניה. עבודותיו - בדרך כלל קולאגים - משלבים קטעים של

1967-78 תוספת אגפים למוזיאון מטרופוליטן, ניו-יורק.
1973-6 המרכז העולמי של חברת 'פיאטי', טורינו
איטליה.

Elwood, Graig

אלווד, גרייג

1922-1992

אדריכל אמריקאי. נולד בטקסאס. שרת בחיל האוויר במלחמת 2 (6-1942). למד הנדסת בנין בשיעורי ערב בלוס אנג'לס (54-1949) ובמקביל עבד בהנהלת חשבונות בחברת בניה. פתח משרד עצמאי כאדריכל ב-1948. בהיותו בן 54 עבר לאיטליה ומאז (1976) הוא מקדיש את זמנו לציור ופיסול. נפטר בהיותו בן 70.
בנוסף לזיקה הברורה של עבודתו לזו של מיז ואן דר רו מצטיינים בניניו - בעיקר בתי מגורים פרטיים באיזור לוס אנג'לס - בבהירות ופירוט דקדקני ברמה של רהיט.

Behnisch, Gunter

בניש, גונטר

1922-

אדריכל גרמני. נולד ליד דרזדן. למד בבית הספר הטכני הגבוה בשטוטגארט. כאן פתח משרד בשותפות עם אדריכלים אחרים. בשנים 66-1956 פעל כעצמאי ומאז שוב עם שותפים. כמו כן הנחה אדריכלות בדארמשטאט מאז 1967.

בניש נודע בזכות מרכז הספורט לאולימפידת מינכן, אותו תכנן בשיתוף עם אוטו פריי (72-1967). עד לפרויקט זה עסק בעיקר בתכנון מבני חינוך, שגם בהם שילב טכנולוגיות מתקדמות של בניה קלה יחסית (זכוכית וברזל), אלמנטים טרומיים וקומפוזיציה גיאומטרית משוחררת וחופשית.

Aicher, Otl

איכר, אוטל

1922-1991

מעצב גרפי גרמני. למד במינכן. היה מראשוני המנחים בבית הספר לעיצוב ב-אולם (ULM). כמו כן הנחה במגמה לעיצוב באוני ייל בארה"ב (מ-1958). לאחר שנישא לאינגה שול, ממסדות מכללת אולם, שמש זמן קצר כרקטור המוסד (4-1962) לפני סגירתו הסופית ב-1968.

נודע בזכות עיצוב סידרת סמלים לענפי ספורט שונים, שהוזמנו עבור המשחקים האולימפיים במינכן (1972) ובמונטריאול (1976). נפטר בהיותו בן 69.

הסמלים של איכר הם דוגמה טובה למגמה שרווחה במכללת אולם; מגמה שמקורה ב-באוהאוס של הנס מאייר: העיצוב כמכשיר בשירות החברה, או במקרה זה הגרפיקה כאמצעי המסייע לציבור לקלוט ולהבין מסרים חזותיים, כהרף עין, ללא זיקה לתחום הפרסום המסחרי.

Cardin, Pierre

קארדין, פייר

1922-

מעצב אופנה צרפתי. נודע בזכות גיזרה אלגנטית לנשים ומחלוצי עיצוב האופנה המודרני לגברים. נולד בונציה. החל כמתמחה אצל כריסטיאן דיור, בתקופה בה נוצרה אופנת 'המבט החדש' (NEW LOOK, 1947). ב-1953 פתח בית אופנה משלו. בשלבים הראשונים המשיך במסורת האופנה היוקרתית ללקוחות בודדים, אבל ב-1959 כבר יצר את האוסף הראשון של ביגוד אופנתי לציבור הרחב ומכאן המשיך והתרחב לתחומים נוספים: כלי מיטה, בשמים,

בגדי גברים, לבנים, גרבים וכן הלאה.

ב-1966 נאלץ קארדין להתפטר מאיגוד האופנאים הפאריזאי, מאחר וחתירתו הפכה לסמל מסחרי לשפע מוצרים ללא קשר ממשי עם המושג הצרפתי של אופנת לבוש (COUTURE). לאחר מכן עוד המשיך והרחיב לתחומים כמו עיצוב פנים של מטוסים, תיאטראות ובתי אוכל.

Francis, Sam

פראנסיס, סם

1923-1994 ר' אקספרסיוניזם מופשט עמי' 739.

Corneille (Van Beverllo)

קורניי

1923- ר' עמי' 743.

Kelly, Elsworth

קלי, אלסוורת

1923- עי'ע קארו ומינימאליזם עמי' 789.

Reznik, David

רזניק, דוד

1923- אדריכל. ר' עמי' 728.

Nadler, Shulamit

נדלר, שולמית

1923- אדריכלית. ר' עמי' 727.

Blum, Moshe

בלום, משה

1923- אדריכל. ר' עמי' 728.

שני, כרמלה

1923- אדריכלית.

Valle, Gino

וואלה, ג'ינו

1923-2003

אדריכל איטלקי. נחשב לנציג הבולט של הברוטאליזם באיטליה. זכור בזכות מפעלי סאנוסי בפורדנונה מ-1961 ואילך. נולד באודין למשפחת ארכיטקטים (אביו ואחיו). למד בונציה (48-1945).

לאחר שרות צבאי בחיל הים נסע להרווארד (52-1951) שם זכה במילגת לימודים. היה שותף עם אביו ואחיו עד 1955 ולאחר מכן פתח משרד עצמאי בעיר הולדתו. לימד אדריכלות בונציה משנת 1954 ואילך. נפטר בהיותו בן 80.

Lundy, Victor

לאנדי, ויקטור

1923-

אדריכל אמריקאי. נולד בניו-יורק. למד בהרווארד (43-1939). שרת בצבא האמריקאי במלחמת 2 (6-1943) וסיים את לימודיו לאחר שחרורו (-48 1947). זכה במילגת סיור לימודים (9-1948). עבד כמתמחה במשרדים שונים וכעצמאי מאז 1951. משנת 1957 הוזמן כמרצה אורח במכללות רבות ברחבי ארה"ב. לאנדי נודע בעיקר בזכות עיצוב כנסיות העשויות מקורות עץ לבדו בסגנון פיסולי אורגני.

Woods, Shadeach

וודז, שארדש

1923-1973

אדריכל. נולד בארה"ב. למד הנדסה בניו-יורק וספרות באוניברסיטת דאבלין, אירלנד. הצטרף למשרד לה קורבוזייה ב-1948. כאן פגש את ג'ורג' קנדיליס ויחד יצרו שותפות (עד 1967).

ב-1968 הוזמן וודז להרצות באוני' הרווארד וב-1970 פתח משרד עצמאי בניו-יורק. וודז נפטר ב-1973, בגיל 50. ידוע בעיקר בזכות הבניינים שתכנן בשותפות עם קנדיליס וג'וסיק. עי'ע קאנדיליס (1913-Candilis).

מהאדריכלים הבריטים הצעירים מהסגנון המיושן של האדריכלים המקורבים למיסד.

הקבוצה ניסתה לפרוץ לעצמה נתיב אלטרנטיבי בין הזרמים העיקריים, שפעלו באותה תקופה: האחד, הזרם הבריטי, הקרוי גם 'ההומניזם החדש', שלא היה אלא גרסה מעודכנת - מעין חלום נוסטלגי רומנטי מדולל - של 'הבית האנגלי'. השני, הזרם הקרוי 'אימפריציזם', שהוא ביסודו תכליתי וחסר כל זיקה למאוויו של הארכיטקט או הציבור; זרם שסימן ההיכר שלו הם שיכוני ענק ומפעלי תעשייה.

בדומה לתנועות רבות אחרות של צעירים, נאחזו חברי הקבוצה בדוגמאות מעבודותיהם של כמה מהאדריכלים הוותיקים. תחילה ביקשו השראתם אצל מיז ואן דר רו, אבל ללא הסממנים

האסתטיים, שאיפיו את סגנונו המאחר. שלב זה מוצא את ביטויו בבנין בית ספר תיכון ב-נורפולק, העשוי זכוכית ופלדה, שתוכנן ע"י הזוג סמיתסון ב-1954.

לאחר מכן החלו מזדהים עם גישתו של לה קורבוזייה, כפי שבאה לידי ביטוי ב'יחידת המגורים' ב-מארסיי. מכאן גם השם ברוטאליזם שדבק בקבוצה; שם, שמקורו בכינוי הצרפתי לבטון גלוי (BETON BRUT). אבל לשם ברוטאליזם גם משמעות נוספת: נסיון לקטב עד לקיצוניות בוטה וחסרת פשרות את הנחות היסוד של האדריכלות והחברה המודרנית. 'הברוטאליזם החדש', מבחינה זו, אינו רק חשיפת החומר (פלדה או בטון), אלא הצגת הבנין כמות שהוא גם מבחינה תיפקודית: הבלטת השלד, המסדרונות ויחידות שרות שונות.

בסופו של דבר, הפך ה'ברוטאליזם החדש' גם הוא לאסתטיקה חדשה; גורל דומה לזה של הפונקציונאליזם הטהור המזוהה עם תפיסתו של הנס מאייר.

למרות שהמונח ברוטאליזם מקורו בבריטניה, אפשר למצוא התפתחויות מקבילות גם בארצות אחרות, עם או בלי קשר לקבוצה האנגלית, בעיקר באותן ארצות ואצל אותם האדריכלים, שחשו צורך לתת ביטוי לאותם גורמים: פונקציונאליות, בטון גלוי, ואסתטיקה בוטה, או לחילופין אדריכלים שהתחנכו בזיקה לדרכו של לה קורבוזייה. כך למשל ביפן, ארה"ב, איטליה, ישראל ועוד. במילים אחרות: הברוטאליזם, בדומה לתנועות רבות אחרות, יכול להתפרש כיצירתם של בודדים או כתופעה רחבה יותר שהזמן (רוח הזמן) גרם לה.

השיטה שנקטו הברוטאליסטים האנגלים והאחרים, דהיינו הנסיון לקטב עד קיצוניות את הנחות היסוד של האדריכלות המודרנית, הביאה בעקבותיה למספר התפתחויות סגנוניות, אולי בלתי צפויות:

א. קיטוב האסתטיקה התעשייתית של מיז ואן דר רו עד ליצירתו של סגנון חדש, אולטרה מעודן, המבוסס על טכנולוגיות תעשייתיות מתקדמות (HIGH TECH); סגנון אותו ניתן גם להבין כתגובת נגד הגישה הברוטאליסטית והבוטה.

ב. המשך חקירת סגנון הפלדה והזכוכית עד למקורותיו, הקונסטרוקטיביסטים הרוסי ותפיסתו של הנס מאייר ובהמשך, גם את תגובת הנגד, שבאה לידי ביטוי בתערוכת ה'ידה קונסטרוקטיביזם' שהתקיימה במוזיאון לאמנות מודרנית בניו-יורק (1988).

Pietila, Reima

פייטילה, רימא

1923-1993

אדריכל פיני. למד אדריכלות בהלסינקי. פתח משרד עצמאי ב-1960 בשותפות עם אשתו ראיילי פייטילה פאטלאין. לימד אדריכלות במכללת אולו בצפון פינלנד (1972-9). נפטר בהיותו בן 70.

בניינים עיקריים: כנסיה בעיר טמפרה (TAMPERE, 1966); מרכז סטודנטים באוני' הלסינקי (DIPOLI, 1967); רובע מגורים בטאפולה (TAPIOLA, 1966-69); בנייני מגורים במרכז העיר החדשה ליד טמפרה (1979).

מחוץ לפינלנד תכנן את ארמון האמיר בכווית (1970-8) ואת שגרירות פינלנד בניו-דלהי, הודו.

Friedman, Yona

פרידמן, יונה

1923-

אדריכל צרפתי. נולד בבואדאפסט. החל לימודיו (1943) בהונגריה. הגיע לישראל דרך צרפת (1945) וסיים בטכניון, חיפה. ב-1957 עבר לפאריז (אזרח צרפתי מ-1966), שם הקדיש את כל זמנו לחקר הנושא האורבני. ב-1958 יסד ארגון בשם 'קבוצת אדריכלים לחקר הבניה הניידת', הכוללת, בין היתר, גם את פריי.

גישתו האנאליטית של פרידמן מחלקת את העיר לשני מרכיבים: מסגרות קבועות ויחידות אותן אפשר לחבר לפי הצורך. לרעיון זה היתה השפעה רבה על האדריכלות האוטופית של שנות השישים (ארכיגרם, מטאבוליום ועוד). הפרויקט הרעיוני הידוע ביותר הוא 'העיר המרחבית', אותה תכנן בגירסאות שונות (פאריז, טוניס וכו') מ-1959.

Smithson, Peter

סמיתסון, פטר

1923-2003

אדריכל אנגלי. מאבות סגנון הברוטאליזם הבריטי. למד אדריכלות באוני' דורהאם ובאקדמיה המלכותית בלונדון. שרת במלחמ"ע 2 בודו וב-בורמה (5-1942). נישא לאדריכלית אליסון סמיתסון (1949). עבד במחלקת התכנון של חבל לונדון (50-1949). פתח משרד פרטי בשיתוף עם אשתו ב-1950. היה חבר 'צוות X': הועדה המכינה לקונגרס העשירי והאחרון לאדריכלות מודרנית (CIAM). נפטר בהיותו בן 80.

הזוג פטר ואליסון סמיתסון נודעים בעיקר כראשי הדוברים של הקבוצה הנקראת 'ברוטאליזם חדש'.

עבודות עיקריות (כולן בשיתוף עם אליסון סמיתסון):

בייס תיכון האנסטאטון, נורפולק (1954); בנין משרדים 'אקונומיסט', לונדון (1964); שכונת 'רובין הוד', לונדון (1972).

ספרים (כולם בשיתוף עם אליסון סמיתסון):

- URBAN STRUCTURES (1960, 1971)

- ORDINARINESS AND LIGHT (1970)

- BATH: WALKS (1971)

- WITHOUT RETHORIC (1973)

ברוטאליזם חדש NEW BRUTALISM. תנועה המזוהה בשלביה הראשונים (בערך ב-1954) עם קבוצת אדריכלים בריטים. בין הבולטים בקבוצה הזוג פטר ואליסון סמיתסון, שהיו מראשי דובריה. הסיבה המיידית להתפתחותה של התנועה היתה תיסכולם של כמה

ב-1960 נוסדה בברצלונה עמותת טאפייס, המאגדת 2000 מעבודותיו.

Lichtenstein, Roy

ליכטנשטיין, רוי

1923-1997

צייר אמריקאי. נולד ופועל בעיר ניו-יורק. מחלוצי אמנות ה'פופ', המבוססת על דימויים גרפיים מסחריים מחיי היום יום. למד אמנות באוני' אוהיו (סיים תואר שני 1949) וגם לימד בה ציור בשנים 1946-51. לאחר מכן לימד באוני' ניו-יורק, באוסווגו (1957-60) ובאוני' רוטגרס בניו-ג'רסי (1960-63).

תחילה צייר אינדיאנים ובוקרים בסגנון 'מודרני' (1951-6) לאחר מכן (1957) עבד לסגנון האקספרסיוניזם המופשט. יש סברה שסגנון ה'פופ', אותו החל ב-1960, מקורו בציור 'מיקי-מאוז' שהכין לילדיו. ב-1962 ערך בניו-יורק תערוכה ראשונה, שהיתה להצלחה עצומה. בשנות ה-1970 וה-80 הרחיב את הנושאים של תמונותיו וכלל בהם התיחסות לאמנים מתקופות שונות כולל פיקאסו, מאטיס ועוד. נפטר בהיותו בן 74.

Rivers, Larry

ריברס, לארי

1923-2002

צייר אמריקאי. נולד בניו-יורק. השם המקורי: יצרוך לויזה (כנראה יצחק לייזר) גרינברג.

למד נגינה וקומפוזיציה במכללת ג'וליאד והיה נגן ג'ז (סקסופון) מקצועי. במקביל, בשנים 1947-8, למד ציור אצל הנס הופמן. החל להציג ב-1949. לאחר מכן המשיך בלימודי אמנות במכללת ניו-יורק (סיים 1951).

תמונתו המפורסמת הראשונה (1951) היתה מחווה ל'קבורה באורון' של גוסטאב קורבה. תמונה שניה התיחסה ליצירה של צייר אמריקאי בן המאה ה-19 על הנושא 'ושינגטון חוצה את נהר הדלאוור'. דווקא הבנאליות של הנושאים, היא שמסכה את תשומת הלב המידית של הביקורת ואוצרי האמנות המודרנית. אחד הנושאים המרכזיים ביצירתו, בתקופה זו, היו תמונות של חמותו (אם אשתו).

המאפיין בסגנונו הוא שילוב של ראלים ומריחות צבע בוטות המפצלות את הדמות. ב-1961 החל לשלב תיאור של חפצים מסחריים יומ-יומיים כגון חפיסות סיגריות, וב-1963 הוסיף ברוח אמנות ה'פופ' קולאזים, קונסטרוקציות ופיסול, לעיתים בסדרות, כגון 30 התמונות הנושאות את השם 'ממארקס למאיאקובסקי' הכוללות חפצים אמיתיים כגון מכונת יריה. נפטר בהיותו בן 79.

* * * * *

ג. המשך חקירת יסודות האדריכלות של לה קורבוזייה למרכיביה ההתחלתיים; חקירה שהביאה להופעתה של קבוצת 'חמישה אדריכלים' (NEW-YORK 5). באותה רוח ניתן גם להבין תופעות סגנוניות אחרות כגון 'ארכיגרס' ועוד - תוצר אותה הגישה, שהביאה להתפתחות ה'ברוטאליזם' החדש.

ד. בסופו של דבר מרוב חקירה ודרישה במרכיבים התחלתיים נולדו גם שאר המגמות הפונות ביסודן לאחור, כגון הניאו אר-דקו והניאו הסטוריצים - כולן באותה מסגרת הקרויה היום פוסט-מודרניזם.

* * * * *

Tapies, Antonio

טאפייס, אנטוניו

1923-

צייר קאטאלאני ספרדי. מחשובי האמנים המודרניים בתחום המופשט, המושתת על עקרונות הסורראליזם הצרפתי. נולד בברצלונה. בהיותו בן עשרים, החל לימודי משפטים (1943). כעבור שלוש שנים (1946) זנח כיוון זה ופנה סופית לציור. ב-1948 השתייך לקבוצת אמנים וסופרים סורראליסטים, שהושפעו מאמנים כגון מירו, בונואל ודאלי ואף הוציאו לאור כתב עת.

ב-1950 ראה והושפע מעבודתו של ז'אן דובופה ועבר מסורראליזם פיגוראטיבי להפשטה. ב-1952 קבל מילגת לימודים מממשלת צרפת ועשה שנה בפאריז, מקום בו פגש את פיקאסו ואחרים. בנוסף נסע לביקור בבלגיה ובארצות השפלה. ב-1953 חתם חוזה עם אחת הגלריות החשובות בניו-יורק שערכה לו תערוכות ברחבי ארה"ב. ב-1958 השתתף בבינאלה בונציה וזכה בפרסום. ב-1960 הציג בתערוכת אמנות בטוקיו. זכה בפרס גוגנהיים, ניו-יורק 1964.

הציג במוזיאונים ברחבי העולם:

1962 - טייט, לונדון, האנובר, ציריך וגוגנהיים.

1965 - לונדון.

1968 - וינה, האמבורג, קלן.

1973 - המוזיאון לאמנות מודרנית, פאריז.

1974 - ברלין ולונדון.

משנת 1955, בהיותו בן 32, כבר התגבש סגנונו המיוחד ומאוחר יותר הוסיף לתמונותיו הדבקות (קולאז') של חפצים אמיתיים: סירים, מראות, גרביים ולעיתים צייר על החפצים עצמם, כגון לוח שולחן המשמש כיבד'.